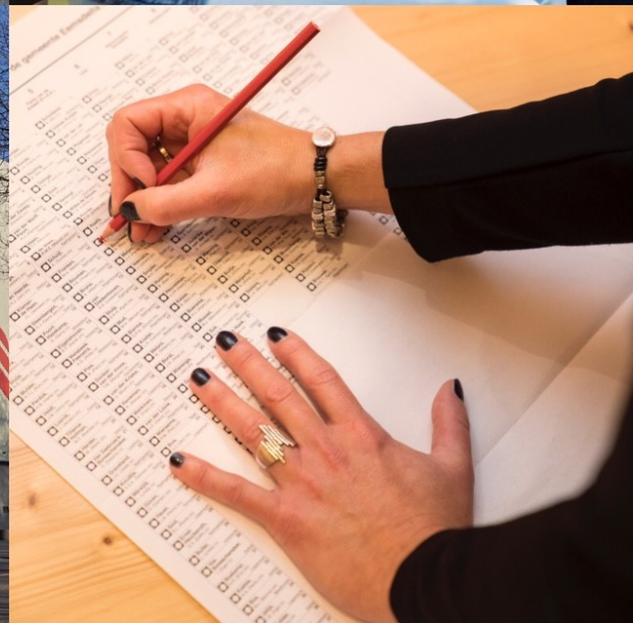

gemeente Bronckhorst

Perspectiefnota 2022-2025: Samen robuust uit de crisis

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Wat staat er in de hoofdstukken?	7
1. Corona in Bronckhorst	8
2. Actueel financieel beeld	11
2.1. We zetten de transformatie van het sociaal domein voort	11
2.2. We hebben begrotingsruimte voor de domeinen buiten het sociaal domein	12
2.3. De reserves en risico's hebben we in beeld	14
2.4. De eerste projecten van de Investeringsagenda voeren we uit	16
2.5. We kennen het actuele beeld	18
3. De keuzes waarmee we robuust uit de crisis komen	19
3.1. Een benchmarkonderzoek hielp ons bij het maken van keuzes	19
3.2. We hebben 8 uitgangspunten gebruikt bij onze keuzes	21
3.3. We heffen de Bestemmingsreserve Sociaal domein op	22
3.4. Maatregelen Programma 1 Zorg en ondersteuning	23
3.5. Maatregelen overige programma's	24
3.6. Inkomstenverhogingen	25
3.7. Gebruik Algemene reserve	27
3.8. We hebben een 'Plan B' als het perspectief verder verslechtert	28
3.9. Nieuw financieel toekomstbeeld na maatregelen	30
4. Voorstel	31
5. Bijlagen	32
5.1. Uitgangspunten programmabegroting 2022-2025	33
5.2. Investeringsplan 2022-2025	38
5.3. De robuuste investeringen voor Bronckhorst over 15 jaar	40
5.4 Analyse en uitkomsten benchmark gemeentelijke uitgaven en inkomsten	43

Inleiding

In deze Perspectiefnota 2022-2025 richten we de blik op de toekomst. Die toekomst is onzeker en kunnen we niet voorspellen, dat heeft het afgelopen jaar met de coronacrisis nog maar weer eens duidelijk gemaakt. We schetsen met deze Perspectiefnota kaders en richting, maar we beseffen dat die mogelijk bijgesteld moeten worden op basis van de laatste inzichten tussen het opstellen van deze Perspectiefnota, de raadsbehandeling, het opstellen van de programmabegroting en de raadsbehandeling daarvan.

Borging en financiering van onze ambities

2022 wordt het laatste jaar van onze bestuursperiode. We hebben de afgelopen jaren veel in gang gezet. Waar dat mogelijk is willen we zaken netjes afronden. Waar onze ambities uit ons coalitieakkoord 'Gewoon Doen!' doorlopen willen we tot borging en een goede financiering daarvan komen. Vorig jaar stelden we daartoe een Investeringsagenda vast, waarmee we investeren in voorzieningen die tot structurele verbeteringen leiden of waarmee nieuwe voorzieningen worden gecreëerd. In [paragraaf 2.4](#) geven we u inzicht in de stand van zaken binnen de Investeringsagenda.

Ook voor onze transities en speerpunten waar we aan werken willen we komen tot borging. Hieronder noemen we een aantal voorbeelden:

- We hebben veel stappen gezet met de transformatie van het sociaal domein. Op dit moment werken we hard aan de vernieuwende manier van inkoop in regionaal verband.
- Met een sportagenda maken we inzichtelijk wat er allemaal gebeurt op het gebied van sport in onze gemeente. Daarnaast werken we met die agenda toe naar een toekomstbestendig sportlandschap, dat aansluit bij onze demografische ontwikkelingen en financiële mogelijkheden. Vooruitlopend op de sportagenda kende uw raad een investeringsbudget toe aan de bouw van een multifunctionele sporthal in Keijenborg.
- We gaan in 2022 van start met ons nieuwe omgevingsbeleid, omdat de Omgevingswet dan van kracht is. We gaan vergunningaanvragen verwerken via het nieuwe digitale stelsel voor omgevingsbeleid. De bestaande bestemmingsplannen en verordeningen fungeren in overgangsrecht als het omgevingsplan. We zetten dit stapsgewijze om naar een werkelijk nieuw omgevingsplan. We zorgen voor duidelijke procedures voor initiatiefnemers. In de Omgevingsvisie formuleren we onze inhoudelijke ambities. We voeren die ambities uit met twee omgevingsprogramma's en verkennen de mogelijkheid van een derde omgevingsprogramma.
- Op het gebied van wonen zetten we in deze coalitieperiode echt flinke stappen, met in 2020 meer dan 150 aanvragen en nog vele projecten in de pijplijn. Een aangepaste woonvisie sluit nog meer aan bij de wensen en eisen van onze samenleving.
- Met de inzet van accountmanagers voor ondernemers versterkten we onze samenwerking met het bedrijfsleven. De intensieve samenwerking in de bestrijding van de economische effecten van de coronacrisis zetten we voort. Ook na de crisis werken we effectief samen aan het bevorderen van ondernemerschap en innovatie. De doorontwikkeling van ondernemersfondsen en parkmanagement kan daarin een belangrijke rol spelen. Voor de Investeringsagenda herstructureren we Industriepark Zelhém en bereiden we de herstructurering van delen van andere bedrijventerreinen voor.
- Er is veel gebeurd op het gebied van natuur en landschap. Nadat uw raad het plan 'Samen voor biodiversiteit' vaststelde, zijn er voorbereidingen getroffen om het openbaar groen en de bermen ecologisch te gaan beheren en ruimte te vinden voor de aanplant van honderden bomen. Met veel inwonersgroepen zijn afspraken gemaakt over het adopteren van openbaar groen en wordt er samengewerkt met inwonersgroepen rond de kernen om de biodiversiteit en het landschap te versterken. Afspraken met de provincie en waterschap zorgen voor

een gezamenlijke inzet voor de versterking van landschapselementen en het gebiedsgewijs tegengaan van extreme droogte.

- Als gemeente koesteren we de ambitie om energieneutraal te zijn in 2030. Nadat uw raad de routekaart energieneutraal 2030 vaststelde, zijn er veel stappen gezet. Zo wordt er samengewerkt met het bedrijfsleven, bijvoorbeeld voor een CO₂-neutraal bedrijventerrein 't Werkveld in Vorden. Vele inwoners werden gestimuleerd om aan de slag te gaan met energiebesparing, waarbij we ook ruimte gaven aan huurders om te participeren. Met agrariërs is samengewerkt om daken en kleine stukje grond te benutten voor zonnepanelen, waarvoor we met AGEM, RVO, Liander, de RES regio en de provincie zoeken naar oplossingen voor de netcongestie en financiering. De komende tijd werken we verder aan duurzame buurten en wegen we met u de mogelijkheden af voor grootschalige opwek.
- Met de keuze voor bestending van het voorgezet onderwijs in Vorden zijn we ook de komende tijd nog bezig met het daadwerkelijk realiseren van de VO-school van het Kompaancollege. Dat doen we in nauw overleg met de school.
- Het project vitale kernen was al gestart voor onze coalitieperiode, maar we kwamen de afgelopen tijd tot veel projecten. Met duurzame investeringen in verschillende kernen wordt nu bijvoorbeeld de dorpskern in Steenderen vernieuwd en de Bloemenbuurt in Zelhem opgeknapt. Voor investeringen maakten we ruimte in de Investeringsagenda of vonden andere manieren. Het project eindigt in 2022. Voor de Perspectiefnota 2023 evalueren we de gezette stappen en doen we met gebruikmaking van de opgedane ervaringen voorstellen voor een duurzaam vervolg. Daarbij richten we ons op het ondersteunen van initiatieven in alle kernen en niet alleen op de 4 grotere kernen, waar de focus gericht is op aantrekkelijke en toekomstbestendige (winkel)centra.
- Tot slot willen we met een toeristische campagne Bronckhorst voor toeristen nog meer op de kaart zetten, waarbij we onze rijke historie, prachtige landschappen en kastelen en landgoederen promoten.

De voortdurende coronapandemie heeft ook effect op onze gemeente. Het betekent dat we ons nog meer moeten focussen op wat onze samenleving en inwoners echt van ons nodig hebben, maar het dwingt ons ook om keuzes te maken in onze ambities. Meer over corona leest u in [hoofdstuk 1](#).

Financiën op orde

Naast realisatie van ambities heeft het ook onze prioriteit om tot een sluitende meerjarenbegroting te komen. Dat is een hele uitdaging, met oplopende tekorten in de zorg en onzekerheid over rijksbijdragen in het gemeentefonds. Net als alle gemeenten in Nederland heeft ook Bronckhorst hier mee te kampen. We zien het als onze opdracht om onze financiën op orde te brengen, zodat we samen met onze samenleving robuust uit de crisis kunnen komen. We verwachten (als we *geen* keuzes zouden maken) een aanzienlijk begrotingstekort. Om voor 2021 tot een sluitende begroting te komen, namen we maatregelen. Deze maatregelen verwerken we in de 1^e Tussenrapportage 2021. Een aantal maatregelen heeft een structureel effect, maar deze zijn onvoldoende. Daarom leggen we in deze Perspectiefnota maatregelen aan u voor die zorgen voor een structureel sluitende meerjarenbegroting.

De begrotingstekorten in de zorg zijn structureel. Uit een benchmark met vergelijkbare gemeenten blijkt dat Bronckhorst meer uitgeeft aan Wmo, jeugd, ruimte en wonen. Toch verwachten we op termijn *minder* geld van het Rijk te krijgen voor zorg (circa € 16 per inwoner). De Bestemmingsreserve Sociaal domein is eind 2021 leeg. We stellen daarom voor het sociaal domein te zien als een taak zoals die van de overige domeinen, met dezelfde dekkingswijze. Dit houdt in dat we stoppen met de Bestemmingsreserve Sociaal domein ([paragraaf 3.3](#)).

Maatregelen om een financieel tekort te voorkomen

Uitvoering van onze zorgtaken, andere taken en tegelijkertijd blijven investeren vraagt om meer middelen dan we hebben. We hanteren de volgende uitgangspunten bij het komen tot oplossingen:

1. Zoveel als mogelijk vasthouden aan het coalitieakkoord.
2. Verder werken vanuit de uitgangspunten van het Beleidskader Sociaal domein.
3. Zoveel mogelijk de ambitie voor het niveau van dienstverlening in stand houden.
4. Vooral inzetten op voorstellen die enige omvang hebben.

De werkwijze die we daarbij toepassen, volgt de aanpak die we gebruikten voor de korte termijnmaatregelen in 2021 (raadsvergadering 22 april 2021). Voor een evenwichtig pakket aan maatregelen kijken we naar:

- Wat is in het sociaal domein op te lossen.
- Waar zijn extra mogelijkheden op andere budgetten binnen de begroting, door vanuit realistisch begroten na te gaan welke projecten en budgetten bijgesteld moeten worden.
- Welke inkomsten kunnen we verhogen, zonder de kosten voor huishoudens te vergroten.
- De inzet van de reserves, waarbij we gebruik hiervan willen beperken tot de groei hierin vanaf het begrotingsjaar 2021. We verevenen besparingen en effecten van bijsturing over 2021, 2022 en 2023 met elkaar via de Algemene reserve.

We komen tot de volgende oplossingen voor de lange termijn:

- Huishoudelijke hulp wordt een algemene voorziening. Onder andere door het lage tarief steeg het aantal cliënten harder dan verwacht. Daarom willen we onderscheid maken en de hulp alleen via maatwerk beschikbaar houden voor inwoners die dit niet zelf kunnen organiseren en betalen.
- We verlagen het participatiebudget vanaf 2022 structureel. De verwachte instroom in de Participatiewet als gevolg van de coronacrisis blijft vooralsnog uit. Daarnaast is de verwachting dat er de komende jaren voldoende werkgelegenheid in de Achterhoek is, vooral in de zorg, maakindustrie en de bouw.
- We denken dat we naast bovenstaande maatregelen nog meer kunnen bezuinigen binnen het sociaal domein, door bijvoorbeeld de sociale teams meer lichtere begeleiding te laten bieden. Daarnaast zijn we kritischer op het gebruik van hulpmiddelen en zetten we extra in op de collectieve voorzieningen (preventie en versterking van welzijn en informele ondersteuning).
- We houden de woonlasten gelijk, maar verlagen de rioolheffing en verhogen de ozb. Door de financiële aannames van de rioolheffing te herijken blijkt dat we voor dezelfde ambitie minder middelen nodig hebben dan in 2017 voorzien werd, doordat de rente lager is en we met maatwerk middelen konden besparen.
- We gaan leges heffen voor de milieuvergunning. Met de invoering van de Omgevingswet wordt dit mogelijk voor gemeenten.

Een uitgebreidere toelichting op deze maatregelen en de doorwerking daarvan leest u in [hoofdstuk 3](#).

Ons perspectief is een sluitende meerjarenbegroting

Met realisatie van de maatregelen uit deze Perspectiefnota komen we samen robuust uit de crisis. We willen het tekort in 2022 (€ 968.000) dekken vanuit de Algemene reserve. We doen daarvoor geen beroep op de bestaande vrije ruimte in de Algemene reserve. Volgens de uitgewerkte uitgangspunten gebruikten we het jaarresultaat 2020 voor de begrotingstekorten 2021 (raadsvergadering 22 april 2021). Bij de 1^e Tussenrapportage 2021 zag u dat het tekort is omgebogen naar een begrotingsoverschot, dat weer naar de Algemene reserve terugvloeit. Het begrotingsoverschot 2021 kunnen we volgens datzelfde uitgangspunt benutten voor tijdelijke tekorten in 2022 en volgende jaren. Met de kennis vanuit de 1^e Tussenrapportage 2021 is daarvoor het verwachte begrotingsoverschot 2021 voldoende.

Raadsbehandeling

Voor het vervolg van de Perspectiefnota kennen we de volgende stappen: auditcommissie op 3 juni, commissievergadering op 10 juni en de vaststelling in de raadsvergadering op 24 juni. Voor de raadsbehandeling krijgt u een actueel overzicht van de risico's van de coronacrisis en waar nodig passen we samen met u keuzes aan.

Wat staat er in de hoofdstukken?

Na de inleiding staan we in hoofdstuk 1 stil bij het beeld van de coronacrisis. We nemen u mee in de effecten en risico's en brengen de risico's in beeld. De laatste stand van zaken, de Risico-impactanalyse, dit is hetzelfde actuele overzicht als hiervoor is genoemd, bieden we u voor de raadsbehandeling van deze Perspectiefnota aan.

In hoofdstuk 2 schetsen we het (bestaande) begrotingsbeeld, zoals we dat kennen op 1 april 2021, op basis van een set van vaste uitgangspunten. We doen dat voor het sociaal domein en voor de overige domeinen. Ook laten we hier de voortgang van de Investeringsagenda zien. Bij dit hoofdstuk horen 3 bijlagen, namelijk 'Uitgangspunten Programmabegroting 2022-2025' (bijlage 1), 'Investeringsplan 2022-2025' (bijlage 2) en 'De robuuste investeringen voor Bronckhorst over 15 jaar' (bijlage 3).

Hoofdstuk 3 bevat onze beleidsvoorstellen, waarmee we de tekorten in Bronckhorst willen oplossen. Daarin beschrijven we de maatregelen binnen het sociaal domein (de 3 D's), binnen de overige domeinen, voor de Algemene reserve en de Investeringsagenda en voor inkomstenverhogingen. De bijlage 'Analyse en uitkomsten benchmark gemeentelijke uitgaven en inkomsten' (bijlage 4) geeft achtergrondinformatie bij de inhoud van hoofdstuk 3. Bij het onderdeel 'Nieuw financieel toekomstbeeld na maatregelen' (paragraaf 3.9) staan de financiële gevolgen. Deze rangschikken we op effecten voor de begrotingsruimte, zodat we aansluiten bij de tabellen in hoofdstuk 2, de onderwerpen in hoofdstuk 3 en het raadsvoorstel.

In hoofdstuk 4 herhalen we kort alle keuzes, waarop de uitkomsten in hoofdstuk 3 zijn gebaseerd, zodat er aansluiting blijft met de beslispunten in het raadsvoorstel.

We eindigen de Perspectiefnota met de 4 bijlagen, die hierboven al zijn genoemd.

1. Corona in Bronckhorst

Het blijft een lastige tijd. Vorig jaar constateerden we dat we in de coronacrisis zaten, zonder te weten hoe lang de crisis zou duren. Inmiddels is er meer perspectief door vaccinaties, maar onduidelijk blijft hoe lang het nog duurt. De onzekerheid van vorig jaar is daarmee nog steeds aanwezig. Zowel onze samenleving als onze organisatie ervaart de impact van de crisis, waarbij de impact op de lange termijn nog moet blijken. De maatregelen vragen veel geduld en flexibiliteit van onze inwoners, organisaties en ondernemers. Ook binnen onze organisatie wordt hard gewerkt om zoveel mogelijk werkzaamheden te continueren, naast de extra werkzaamheden die corona met zich meebrengt.

Vanaf de start van de crisis monitoren we voortdurend de ontwikkelingen op de verschillende onderdelen. We brengen – voor zover mogelijk - de gevolgen voor de gemeente en onze financiën in beeld. Dit betekent ook dat we onze keuzes en focus moeten aanpassen. We namen u daar eerder in mee en blijven dit ook doen in de nieuwe begroting 2022-2025, de tussenrapportages over het huidige jaar en in de projecten en investeringen die in voorbereiding zijn.

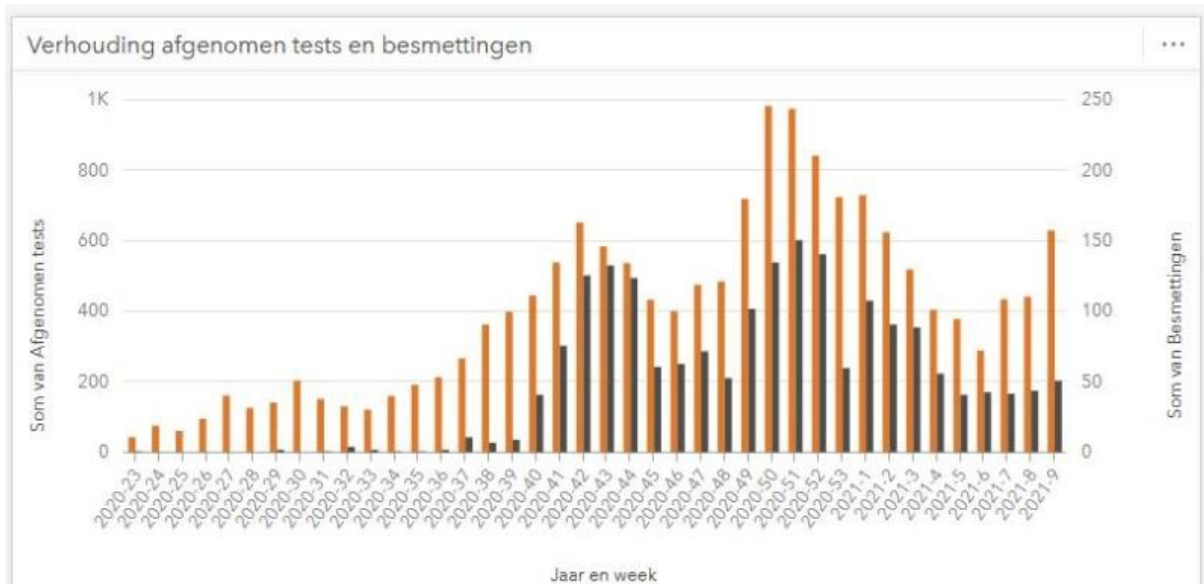
We laten u in deze Perspectiefnota zien wat de impact en risico's zijn van de crisis voor onze gemeente.

De risico's van de coronacrisis in beeld

In Bronckhorst werden sinds de uitbraak 2.588 inwoners positief getest op het coronavirus en zijn helaas 18 inwoners overleden, waarbij corona als oorzaak is geregistreerd¹. We zijn trots op onze inwoners die de maatregelen naleven en in deze omstandigheden het beste er van maken.

¹ Monitor effecten corona Bronckhorst (informatie per 16-04-2021)

Bron: monitor effecten corona Bronckhorst (informatie per 16-04-2021)

We werken nog steeds – zoveel als mogelijk – vanuit huis. Toch vinden werkzaamheden en projecten hun doorgang, ondanks dat er vertraging ontstaat. Participatie wordt anders ingevuld. Het werken op afstand is intensief en samenwerking en afstemming lastiger. Daarnaast krijgen zaken rond corona soms voorrang gezien de prioriteit.

Impact

Op korte termijn hebben we maatregelen getroffen, prioriteiten bijgesteld en uitvoering gegeven aan o.a. nieuwe regelingen. We monitoren de maatregelen en effecten die we uitvoeren en brengen de financiële consequenties in beeld.

We kijken ook naar de langere termijn en de mogelijke effecten. Vanaf het moment dat de pandemie in Europa uitbrak, hebben we risico's die met de crisis samenhangen geïdentificeerd en (zo goed als mogelijk) gekwantificeerd. Met de ontwikkelingen en het aanhouden van de maatregelen, zien we andere risico's ontstaan en wijzigen. We actualiseren continu de risicoanalyse op basis van de laatste inzichten. Daarnaast hebben we een stuurgroep die zich richt op de lange termijn effecten van de crisis op onze gemeente. Twee werkgroepen richten zich enerzijds op de effecten in de samenleving en anderzijds op onze organisatie.

Risico's, scenario's en effecten

De coronacrisis heeft verschillende risico's en effecten op korte termijn voor de samenleving en inwoners. Medische zorg wordt uitgesteld, psychische klachten kunnen opspelen, sommige ondernemers zien hun vermogen verdampen en de jeugdzorgproblematiek neemt toe. We ondersteunen onze inwoners waar mogelijk en blijven in gesprek met onze ondernemers.

Voor Bronckhorst betekent een risico, een onzekere gebeurtenis met mogelijke gevolgen voor wat we willen bereiken. Corona brengt ook voor Bronckhorst veel onzekerheid met zich mee. We namen u eerder mee in welke soort risico's er zijn door corona (hogere uitgaven, lagere inkomsten, niet (geheel) realiseren van doelen). Deze risico's werkten we uit in verschillende scenario's. De scenario's die we hanteerden, bleken voor de jaarstukken achterhaald te zijn. Maar inmiddels heeft het Centraal Planbureau (CPB) op basis van het Centraal Economisch Plan (CEP) nieuwe scenario's ontwikkeld. De scenario's gaan uit van een basisraming; de economie herstelt zich versneld in de tweede helft van 2021:

- de besmettingen nemen af en beperkingen verdwijnen in de loop van 2021;
- mensen kunnen gespaard geld weer gaan uitgeven;
- afbouw van steunmaatregelen in de tweede helft van 2021;

- investeringen nemen toe als vertrouwen terugkeert, een deel krijgt het nog moeilijk;
- ook herstelt het buitenland, waardoor uitvoer toeneemt.

Een tweede scenario gaat uit van een grotere veerkracht; Nederland herstelt sneller dan de basisraming verwacht. Het derde scenario houdt rekening met een nieuwe terugslag; nieuwe coronavarianten veroorzaken opnieuw een uitbraak.

We werken de risicoanalyse opnieuw uit in deze scenario's. Het meest actuele beeld ontvangt u voor behandeling van deze Perspectiefnota in de raad.

Het actuele beeld over corona

Hoewel we verschillende risico's in beeld hebben gebracht en hiermee rekening houden, blijft het onduidelijk wat de effecten van corona op lange termijn zijn. We volgen en onderzoeken de ontwikkelingen in de samenleving en in onze organisatie. Om inzicht te geven in wat dit betekent voor 2022 en verder voor onze gemeente, los van de risicoanalyse, is nog veel onduidelijk. We gaan er vanuit dat we u in de begroting meer kunnen meenemen hierin en dat er meer duidelijkheid is over de plannen tot herstel.

2. Actueel financieel beeld

In dit hoofdstuk leest u de punten die van invloed zijn (geweest) op de berekening van de beschikbare begrotingsruimte na het moment van vaststelling van de Programmabegroting 2021-2024. Het gaat hier om de feitelijke ontwikkelingen in cijfers. Het is de foto van vandaag, van dit moment (1 april 2021), want morgen komen weer nieuwe ontwikkelingen op ons af. Daarom is het nodig dat we steeds preciezere informatie verzamelen, beelden actualiseren en delen. Zo hebben we dat al gedaan voor het begrotingstekort 2021 met korte termijn voorstellen in een apart raadsvoorstel dat u in april 2021 hebt besproken.

Uitgangspunten

Ieder jaar leggen we in de Perspectiefnota de financiële uitgangspunten vast, zodat voor alle betrokkenen de (technische) randvoorwaarden in het begrotingsproces bekend zijn. Dit helpt ook bij de verantwoording naar de toezichthouder en accountant. De uitgangspunten hanteren we bij de opstelling van de programmabegroting voor het onderdeel beschikbare financiële ruimte. U ziet ze opgesomd in [bijlage 5.1](#) waar we voor de verschillende uitgangspunten ook een toelichting geven.

Conclusie

We houden begrotingstekorten wanneer we geen maatregelen treffen. We hebben de structurele doorwerking van de incidentele maatregelen (raadsbesluit april 2021) meegenomen in het actuele meerjarenbeeld. Na verwerking van de effecten van die maatregelen voor de volgende jaren hebben we jaarlijks een tekort van € 1,6 miljoen. Passende maatregelen om een structureel begrotingstekort te voorkomen, benoemen we in [hoofdstuk 3](#).

2.1. We zetten de transformatie van het sociaal domein voort

Voor de transformatie hebben we een maatregelenpakket vanaf 2019. We zijn bezig met uitvoering hiervan en we houden vast aan dit pakket en de omvang van besparing wat we hiermee realiseren. Alleen is dat onvoldoende, de tekorten in het sociaal domein blijven oplopen. De 2^e Tussenrapportage 2020 (najaar 2020) liet opnieuw een groei van het jaarlijkse tekort zien. Voornaamste redenen zijn de stijgende kosten voor huishoudelijke hulp binnen de wmo en jeugdhulp aan jongeren met een zware hulpvraag. Bovenop het plan van 2019 en de korte termijn maatregelen van 22 april 2021, komen we met maatregelen in deze Perspectiefnota ([hoofdstuk 3](#)).

Beeld bij het opstellen van de Perspectiefnota 2022-2025

We verwachten dat de bestemmingsreserve Sociaal domein leeg is eind 2021. In januari 2021 hebben we u informatie gestuurd over de Decemercirculaire 2020, waarbij de ontwikkeling van

de rijksmiddelen voor sociaal domein is weergegeven. Daar bovenop komen in de toekomst mogelijk extra kortingen of bijdragen voor het budget voor jeugdzorg vanuit het Rijk.

Dat geeft voor de periode 2022-2025 het volgende beeld:

Jaarlijks begrotingsbeeld voor Programma 1 Zorg en ondersteuning	2022	2023	2024	2025
Programmabegroting 2021-2024 (5 november 2020)	-	-	-	-
Eerste wijziging 2021-2024 (28 januari 2021)	-2.205	-2.142	-2.081	-2.081
Decembercirculaire 2020 (januari 2021)	-73	-76	-76	-76
Voorstel Bronckhorst financieel gezond houden (22 april 2021)	435	435	435	435
<i>Ontwikkelingen Programma 1 Zorg en ondersteuning</i>	<i>-1.842</i>	<i>-1.782</i>	<i>-1.722</i>	<i>-1.722</i>
Begrotingsbeeld bekend bij de raad (22 april 2021)	-1.842	-1.782	-1.722	-1.722
Autonome aanpassingen 2022-2025 Zorg en ondersteuning	237	49	-97	-139
Begrotingsruimte Zorg en ondersteuning beleidsarme Perspectiefnota	-1.605	-1.734	-1.819	-1.860

positief = begrotingsoverschot; negatief = begrotingstekort

Autonome aanpassingen sociaal domein

Bij de autonome ontwikkelingen gaat het om de bekende ontwikkelingen vanuit de uitgangspunten, omgeving en regelgeving. De besluiten (t/m april 2021) die de raad neemt voor het begrotingsjaar 2021 rekenen we hierbinnen volledig door voor de jaren die in de Programmabegroting 2021-2024 ter kennisname zijn; de jaren 2022-2024. En het jaar 2025 voegen we toe. Dit leidt opnieuw tot tekorten voor de taken binnen het sociaal domein. Voor 2022-2025 gaat het om de volgende aanpassingen:

Geen dekking meer vanuit reserves (€ 233.0000 V)

Bij de opstelling van de Programmabegroting 2021-2024 medio 2020 wisten we nog niet dat de bestemmingsreserve Sociaal domein leeg zou blijven vanaf 2022. Dit werd helder bij de 1^e begrotingswijziging 2021 waarbij we de structurele effecten uit de 2e Tussenrapportage 2020 meenamen. Voor de jaren 2022-2024 stonden nog bedragen die we zouden verrekenen met de bestemmingsreserve. Dat passen we nu aan volgens de uitwerking van de Decemercirculaire 2020 en de 1^e begrotingswijziging 2021.

Overige aanpassingen (€ 4.000 V)

Voor aansluiting met actuele cijfers kijken we ook naar de looptijd van projecten binnen het sociaal domein. Het project 'Aanpak dak- en thuisloosheid' is al afgesloten.

Conclusie

Keuzes zijn nodig op het gebied van het sociaal domein, want de begrotingstekorten in het meerjarenbeeld ontstaan voor Bronckhorst door de tekorten binnen het sociaal domein. En verevening met andere middelen of budgetten binnen dit domein via de Bestemmingsreserve Sociaal domein is eind 2021 niet meer mogelijk. In deze Perspectiefnota 2022-2025 leggen we keuzes voor om de structurele tekorten terug te dringen. Dat doen we in [hoofdstuk 3](#).

2.2. We hebben begrotingsruimte voor de domeinen buiten het sociaal domein

In de vorige paragraaf zoomden we in op de financiële ontwikkelingen binnen het sociaal domein. In deze paragraaf ziet u de punten die van invloed zijn (geweest) op de beschikbare begrotingsruimte voor de overige domeinen na het moment van vaststelling van de Programmabegroting 2021-2024.

Beeld bij het opstellen van de Perspectiefnota 2022-2025

De cijfers over het bestaand beleid in onderstaande tabel zijn gebaseerd op de laatst bekende informatie (1 april 2020). De ontwikkelingen na 1 april nemen we mee in de Programmabegroting 2022-2025. Een uitzondering op de peildatum van 1 april maken we voor het raadsbesluit over de korte termijn maatregelen van project 'Bronckhorst financieel gezond houden'. Die hebben we al wel meegenomen (raadsbesluit april 2021). In de tabel hieronder houden we geen rekening met de nieuwe voorstellen (maatregelen) uit hoofdstuk 3 om Bronckhorst financieel gezond te houden. Die informatie wordt na hoofdstuk 3 toegevoegd in de cijfers.

Jaarlijks begrotingsbeeld overige programma's	2022	2023	2024	2025
Programmabegroting 2021-2024 (5 november 2020)	554	1.004	638	638
Eerste wijziging 2021-2024 (28 januari 2021)	-466	-419	-358	-358
Decembercirculaire 2020 (januari 2021)	-64	-67	-67	-67
Voorstel Bronckhorst financieel gezond houden (22 april 2021)	75	75	75	75
<i>Ontwikkelingen overige programma's</i>	<i>-455</i>	<i>-411</i>	<i>-350</i>	<i>-350</i>
Begrotingsbeeld bekend bij de raad (22 april 2021)	99	593	288	288
Autonome aanpassingen 2022-2025 overige programma's	-107	-85	-87	18
Begrotingsruimte overige programma's beleidsarme Perspectiefnota	-8	508	201	306

positief = begrotingsoverschot; negatief = begrotingstekort

Autonome aanpassingen overige domeinen

Bij de autonome ontwikkelingen gaat het om de bekende ontwikkelingen vanuit de uitgangspunten, omgeving en regelgeving. De besluiten (t/m april 2021) die de raad neemt voor het begrotingsjaar 2021 rekenen we hierbinnen volledig door voor de jaren die in de Programmabegroting 2021-2024 ter kennisname zijn; de jaren 2022-2024. En het jaar 2025 voegen we toe. Duidelijk is dat de begrotingsruimte voor de overige domeinen ook verdwijnt (effect btw-kosten afval en circulaires). Gelukkig vinden we met de korte termijnmaatregelen ook voor een deel begrotingsruimte voor alle jaren.

Na de 1^e begrotingswijziging 2021, de Decemercirculaire 2020 en de besluiten over 'Bronckhorst financieel gezond houden' gaat het voor 2022-2025 om de volgende aanpassingen:

Autonome aanpassingen 2021 - 2024 (in €)	2022	2023	2024	2025
Indexering	-	-	-	-
Salaris	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Investeringsplan vervangingen	818	23.315	20.869	-19.389
Ontwikkeling Algemene uitkering	-	-	-	202.332
Bijdrage NUON-reserve				-57.400
Autonome aanpassingen Perspectiefnota 2021 - 2024	-99.181	-76.683	-79.129	25.548

positief = begrotingsoverschot; negatief = begrotingstekort

Indexering en salaris

Voor de Perspectiefnota is het belangrijk om te weten dat we de loon- en prijsstijgingen niet financieel in deze Perspectiefnota verwerken. Waar we de percentages vandaan halen ligt vast. In bijlage 5.1 staan de uitgangspunten uitgewerkt. We ontvangen een compensatie voor lonen en prijzen in de Algemene uitkering. Die wordt bekend bij de Meicirculaire, de (saldo) financiële effecten ziet u jaarlijks in de programmabegroting. De compensatie die we vanuit het Rijk voor verhogingen in lonen en prijzen ontvangen bij de Meicirculaire is altijd voldoende geweest om de stijgingen op te vangen. Nu nemen we voor de salarissen alleen de raming voor de jaarlijkse periodieken mee.

Investeringsplan vervangingen

In de vervangingsinvesteringen zit de geplande vervanging van bestaand materieel, afvalvoorzieningen, riolering en bedrijfsvoering. U ziet dit plan ook in [bijlage 5.2](#). De jaren 2022-2024 volgen uit de Programmabegroting 2021-2024 en daar voegen we in deze Perspectiefnota de vervangingsinvesteringen voor het nieuwe jaar (2025) aan toe. De kapitaallasten van de gerealiseerde en lopende investeringen rekenen we voor de programmabegroting door na vaststelling van de jaarstukken.

Algemene uitkering

Over de Algemene uitkering informeren we u regelmatig via de actieve informatievoorziening. In deze Perspectiefnota nemen we de daarin besproken gevolgen van de Decemercirculaire 2020 mee. Of de geraamde ontwikkeling van de Algemene uitkering zo blijft, zullen de Mei- en Septemercirculaire 2021 moeten uitwijzen. De herijking van de maatstaven voor de Algemene uitkering is door het Rijk met een jaar uitgesteld naar 2022. Over de wijzigingen in de Algemene uitkering (in omvang en verdeling) wordt veel gesproken, maar zijn nog geen feiten. We nemen de verwachte effecten uit de herijking Algemene uitkering (per 1 april 2021) als mogelijk risico op.

Overige wijzigingen

Vanuit besluitvorming in 2009 is de bestemmingsreserve Derving NUON-dividend ontstaan. Deze bestemmingsreserve loopt jaarlijks af en het jaar 2025 is het laatste jaar waarin we nog een bijdrage hebben (€ 57.400).

Voor rekeningoverschotten of rekeningtekorten hanteren we als bestendige gedragslijn dat deze met de Algemene reserve worden verrekend. Op dit moment weten we nog niet wat het besluit hiervoor wordt voor de Jaarstukken 2020. Dat weten we op 24 juni 2021, wanneer u de Jaarstukken 2020 vaststelt.

2.3. De reserves en risico's hebben we in beeld

In de vorige paragrafen stonden we stil bij de ontwikkelingen voor het sociaal domein en voor een sluitend begrotingsbeeld in de huidige situatie. Belangrijk voor ruimte voor investeringen van de Investeringsagenda is ook de ontwikkeling van de reservepositie en het risicoprofiel van de gemeente.

Reserves

Bij de Programmabegroting 2022-2025 zetten we de ontwikkelingen voor de komende jaren uiteen. De laatst bekende gegevens zijn die van de Programmabegroting 2021-2024. In deze Perspectiefnota hebben we ook aandacht voor het gebruik van de Algemene reserve voor de Investeringsagenda. De voortgang in die agenda leest u in [paragraaf 2.4](#). In [paragraaf 3.7](#) komen maatregelen aan de orde waar de Algemene reserve een rol speelt bij de oplossingen om Bronckhorst financieel gezond te houden.

Bestedingen vanuit de Algemene reserve

Vanuit het Programmaplan 2019-2022 hebben we nog 3 projecten met een incidenteel karakter voor 2021 en 2022 (Omgevingswet, gebiedsprocessen en risicodialoog). Die dekken we met een bijdrage vanuit de Algemene reserve. Bij de behandeling van de Jaarstukken 2020 stelt u vast welke projecten van 2020 in volgende jaren alsnog uitgevoerd worden (resultaatbestemmingen). Voor het jaar 2020 gaat het resultaat naar de Algemene reserve. In het jaar dat een project wordt afgerond, halen we het budget hiervoor weer uit de Algemene reserve. Projecten vanuit de resultaatbestemmingen 2020 voor 2022-2025 ziet u terug in de Programmabegroting 2022-2025 (in november 2021).

Gebruik Algemene reserve (in €)	2022	2023	2024	2025
2B Invoering Omgevingswet	-525.000			
3A Gebiedsprocessen bedrijventerreinen	-5.000			
3B Risicodialoog klimaatadaptie en actieplan	-5.000			
Totaal uit Algemene reserve	-535.000	-	-	-

positief = storting in reserve; negatief = gebruik van reserve

Bestedingen vanuit de bestemmingsreserves

We kennen een aantal bestemmingsreserves. Deze bestemmingsreserves zijn ontstaan uit incidentele baten. De omvang van de bestemmingsreserves vindt u in de Programmabegroting 2021-2024 (blz.133). De bestemmingsreserve Sociaal domein is leeg. Hoe we de uitdaging voor het sociaal domein gaan oppakken, leest u verderop in [paragraaf 3.4](#).

Gebruik bestemmingsreserves (in €)	2022	2023	2024	2025
Derving Nuondividend	-229.600	-172.200	-114.800	-57.400
Huisvesting (gemeentehuis)	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
Vrijval Iza gelden (20 jr)	-12.039	-12.039	-12.039	-12.039
Huisvesting gemeentewerf Hengelo	-15.312	-15.312	-15.312	-15.312
Totaal uit bestemmingsreserves	-406.951	-349.551	-292.151	-234.751

positief = storting in reserve; negatief = gebruik van reserve

Risicoprofiel

Voor de risico's en het beheer daarvan zetten we in op ons risicomanagement. In de jaarstukken (2020) en de programmabegroting (2022) ziet u steeds de actualisatie van onze risico's. In het eerste hoofdstuk van de Perspectiefnota staan we stil bij de risico's van de huidige coronacrisis.

Ontwikkelingen risicoprofiel

Vanwege het uitbreken van het coronavirus hebben we zo goed als mogelijk de risico's die met deze crisis samenhangen opgenomen en gekwantificeerd. Het is op dit moment moeilijk in te schatten welke risico's zich manifesteren en in welke mate. Zoals eerder aangegeven hangt dit samen met de duur en de omvang van de pandemie en de maatregelen. Hierdoor kunnen we de uiteindelijke financiële consequenties moeilijk inschatten. Dit is ook de reden waarom we werken met scenario's. Naast deze risico's kennen we nog andere risico's die we hieronder kort benoemen:

- Uit de beschikbare informatie over de herijking van het gemeentefonds komt naar voren dat Bronckhorst fors middelen inlevert op het terrein van de jeugdzorg. Voor de overige domeinen zijn nauwelijks wijzigingen zichtbaar.
- Voor klimaatinvesteringen kijkt het Rijk naar de gemeenten. De wens is om daar een decentralisatie van taken te realiseren zoals dat eerder is doorgevoerd voor het sociaal domein en de Omgevingswet. Naar verwachting zullen de investeringen meer middelen vragen dan er beschikbaar komt vanuit het Rijk.
- De coronacrisis heeft bijgedragen aan het hybride werken. Hoe daar, wanneer digitaal werken niet noodzakelijk is, toch de goede elementen van hybride werken te behouden en uit te bouwen, heeft het anders denken over het werken en de voorzieningen daarvoor versterkt. Wat daarvan de uitkomsten zijn qua participatie, investeringen, huisvesting, etc. zoeken we uit.

Omvang risico's

Het totaal van alle financiële risico's komt nu uit op ruim € 27 miljoen. De 15 belangrijkste risico's, waaronder ook met impact voor imago, vragen meer dan de helft van onze weerstandscapaciteit. Deze top 15 staat in onze paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (meest recent Jaarstukken 2020). De risico's met de meeste impact die we telkens beschrijven, kunnen morgen weer anders zijn. Daarom actualiseren we de bestaande risico's regelmatig en registreren we nieuwe risico's wanneer we deze zien. Naast de financiële risico's hebben we ook niet-financiële

risico's in beeld. We sturen u voor de raadsbehandeling de Risico-analyse corona voor het meest recente beeld over de coronarisico's.

Risicovermogen

Volgens de nota Reserves en voorzieningen handhaven we de bufferfunctie (risicovermogen) op € 11,5 miljoen. In het najaar van 2021 ontvangt u een voorstel voor een nieuwe nota Reserves en voorzieningen. Middelpunt daarin is de solvabiliteitsbepaling en niet langer een statisch bedrag voor de omvang van het risicovermogen. De ratio weerstandsvermogen ofwel de verhouding tussen de aanwezige en de benodigde weerstandscapaciteit is berekend op 2,18 (Jaarstukken 2020).

2.4. De eerste projecten van de Investeringsagenda voeren we uit

Bij de vastgestelde Programmabegroting 2021-2024 maken de lasten van het vervangingsinvesteringsplan 2021-2024 deel uit van de beschikbaar gestelde budgetten per programma. Vanaf 2021 beginnen de investeringen uit de Investeringsagenda te lopen. Voor ieder voorstel uit de Investeringsagenda ontvangt u van ons een afzonderlijk raadsvoorstel waarin de uitwerking van die opgave staat en de totale financiering daarvan. Na de vaststelling van dat project door uw raad starten we de uitvoering.

Hierna een beeld tot 1 april 2021; een verdere verdieping van de Investeringsagenda kunt u vinden in [bijlage 5.3](#).

Ruimte voor investeringen

	1	2	3	4	5	6	7
Investeringsagenda x € 1.000	totaal project (2+3+4)	dekking derden	extra dekking intern	claim invest. agenda	invest. progr. begr. 2021-2024	dekking exploitatie	dekking uit Best.res. Invest. agenda
<i>VO Vorden</i>	11.600	400	500	10.700		5.958	8.112
Investeren in Onderwijs (2B)	11.600	400	500	10.700	13.200	5.958	8.112
<i>Multifunctioneel sportcomplex Bronckhorst Midden (Keijenborg)</i>	4.100	2.350	350	1.400		-	1.400
Investeren in Sport (2B)	4.100	2.350	350	1.400	8.000	-	1.400
<i>Oltmanstraat Steenderen</i>	1.295	-	100	1.195		590	803
<i>Bloemenbuurt Zelhem</i>	5.050	4.500	-	550		271	369
Investeren in Leefbaarheid (2B)	6.345	4.500	100	1.745	10.000	861	1.172
<i>nog geen voorstellen</i>							
Investeren in Bedrijventerreinen (3A)	-	-	-	-	1.400	-	-
Totaal	22.045	7.250	950	13.845	32.600	6.819	10.684

In de Investeringsagenda hebben we besluiten genomen voor € 32,6 miljoen aan ruimte voor toekomstige investeringen (kolom 5). Hiervoor hebt u (per 1 april 2021) voor € 13,8 miljoen de goedkeurende besluiten genomen (kolom 4).

In de bovenstaande tabel ziet u de 4 projecten waarvoor raadsbesluiten zijn genomen. De totale projectkosten komen uit op € 22 miljoen (kolom 1). De projectkosten zijn vervolgens te verdelen over de verschillende dekkingsbronnen, te weten dekking derden (kolom 2), extra dekking intern (kolom 3) en de al genoemde raadsbesluiten (kolom 4).

De investeringen leiden tot toekomstige kapitaallasten, de jaarlasten. Van de berekende kapitaallasten vangen we € 6,8 miljoen (kolom 6) op binnen de begrotingsruimte (de exploitatie) en vangen we € 10,7 miljoen op vanuit de Bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda (kolom 7). Op dit moment zitten de 4 investeringen nog niet in de realisatiefase. Zodra de investeringen tot uitvoering komen, nemen we u mee in het verloop van de werkelijke kapitaallasten en het verloop van de Bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda.

Solvabiliteit volgen we in de programmabegroting en jaarstukken

In de programmabegroting en in de jaarstukken maken we duidelijk hoe de Investeringsagenda zich ontwikkelt en geven we aan welke invloed dit heeft op de solvabiliteit. Wanneer de structurele exploitatieruimte het toelaat om de kapitaallasten uit de Investeringsagenda te dekken, dan zetten we hiervoor niet of minder de bestemmingsreserve in. Structurele

dekking uit de exploitatie, zeg maar de jaarlijkse begrotingsruimte, gaat voor dekking uit de bestemmingsreserve.

2.5. We kennen het actuele beeld

Bronckhorst had altijd een sluitende begroting. Door de ontwikkelingen binnen het sociaal domein is dat voor de komende jaren niet langer zo:

Begrotingsbeeld voor Perspectiefnota	2022	2023	2024	2025
A Programmabegroting 2021-2024 (5 november 2020)	554	1.004	638	638
1 Ontwikkelingen Programma 1 Zorg en ondersteuning				
Eerste wijziging 2021-2024 (28 januari 2021)	-2.205	-2.142	-2.081	-2.081
Decembercirculaire 2020 (januari 2021)	-73	-76	-76	-76
Voorstel Bronckhorst financieel gezond houden (22 april 2021)	435	435	435	435
<i>Stand Zorg en ondersteuning bekend bij raad (22 april 2021)</i>	<i>-1.842</i>	<i>-1.782</i>	<i>-1.722</i>	<i>-1.722</i>
2 Ontwikkelingen overige programma's				
Eerste wijziging 2021-2024 (28 januari 2021)	-466	-419	-358	-358
Decembercirculaire 2020 (januari 2021)	-64	-67	-67	-67
Voorstel Bronckhorst financieel gezond houden (22 april 2021)	75	75	75	75
<i>Stand overige programma's bekend bij raad (22 april 2021)</i>	<i>-455</i>	<i>-411</i>	<i>-350</i>	<i>-350</i>
Begrotingsruimte programmabegroting 2022-2025				
Programma 1 Zorg en ondersteuning (1)	-1.842	-1.782	-1.722	-1.722
Overige programma's (A+2)	99	593	288	288
Stand na korte termijn maatregelen (22 april 2021)	-1.743	-1.190	-1.434	-1.434
Autonome aanpassingen 2022-2025 Zorg en ondersteuning	237	49	-97	-139
Autonome aanpassingen 2022-2025 overige programma's	-107	-85	-87	18
Autonome aanpassingen 2022-2025	130	-36	-184	-121
Begrotingsruimte beleidsarme Perspectiefnota	-1.613	-1.226	-1.617	-1.555

positief = begrotingsoverschot; negatief = begrotingstekort

We moeten maatregelen nemen om de jaarlijkse tekorten van circa € 1,6 miljoen te voorkomen. In het volgende hoofdstuk nemen we u mee in onze keuzes om Bronckhorst financieel gezond te houden. Dat doen we in het licht van onzekerheid als gevolg van corona, maar we passen waar nodig keuzes tussentijds aan en hebben ons risicomanagement daarop toegesneden. Voor onze keuzes geldt dat we uitgaan van een sluitend begrotingsbeeld.

3. De keuzes waarmee we robuust uit de crisis komen

In dit hoofdstuk beschrijven we de maatregelen waarmee we een sluitende meerjarige begroting realiseren. Waarmee we Bronckhorst financieel gezond houden met voldoende ruimte voor noodzakelijke investeringen. In het vorige hoofdstuk hebt u gelezen dat we voor minimaal € 1,6 miljoen naar financiële middelen moeten zoeken. Met deze voorstellen dragen we bij aan een financieel toekomstbestendig Bronckhorst.

Als gemeente hebben we maar voor ongeveer 15% van de uitgaven beleidsvrijheid

De beleidsvrijheid van gemeenten wordt ingeperkt door factoren als: wet- en regelgeving, de mate van financiële vrijheid en de mate waarin verschillen tussen gemeenten maatschappelijk worden geaccepteerd. Studies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) leiden tot de conclusie dat het deel waarin de gemeenten een eigen beleidsvrijheid hebben circa 15 tot 20% bedraagt van de totale uitgaven. De beleidsvrijheid wil alleen maar zeggen dat de gemeente een eigen afweging heeft om bepaalde uitgaven wel of niet te doen. Dat is niet per definitie hetzelfde als “franje”. Vaak gebruikt een gemeente die beleidsruimte voor taken die als noodzakelijk worden ervaren. Voor Bronckhorst komt dit neer op een beïnvloedbaar deel van ongeveer € 12 miljoen. Afgezet tegen dit bedrag is een begrotingstekort van € 1,6 miljoen aanzienlijk (13% van de uitgaven waar we beleidsvrijheid hebben).

Grote Algemene reserve, geormerkt voor de Investeringsagenda

In de Perspectiefnota en Programmabegroting 2021-2024 stonden we uitgebreid stil bij de omvang van de Algemene reserve van Bronckhorst. Qua eigen vermogen is Bronckhorst één van de rijkere gemeenten. Het solvabiliteitspercentage (het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal) ligt boven de 60%. Het landelijk gemiddelde ligt rond 34%. We zetten € 23,8 miljoen van deze Algemene reserve in voor de Investeringsagenda.

3.1. Een benchmarkonderzoek hielp ons bij het maken van keuzes

Om te komen tot keuzes in deze Perspectiefnota voor een sluitend meerjarenperspectief, hebben we Bronckhorst vergeleken met een aantal gemeenten die redelijk vergelijkbaar zijn (referentiegroep).

Woonlasten voor inwoners boven het landelijk gemiddelde

De woonlasten in Bronckhorst liggen iets boven het landelijk gemiddelde. De hogere lasten worden met name veroorzaakt door de rioolheffing en de ozb. Voor de hoge rioolheffing is ons uitgebreide drukrioleringsnet de oorzaak. Circa 1/3 van alle huishoudens is aangesloten op de drukriolering. Hoewel ook vergeleken is met andere plattelandsgemeenten is het aannemelijk dat dit effect in Bronckhorst sterker is, vanwege de oppervlakte van de gemeente.

Vergelijking van de woonlasten in Bronckhorst*

Omschrijving	Referentie groep	Bronckhorst
Woonlasten meerpersoonshuishouden	776	793
Onroerende zaakbelasting	305	334
Afvalstoffenheffing	248	181
Rioolheffing	223	278
Woonlasten eenpersoonshuishouden	709	761
Onroerende zaakbelasting	305	334
Afvalstoffenheffing	188	149
Rioolheffing	217	278
Gemiddelde WOZ-waarde	257.000	287.000

De cijfers in bovenstaand overzicht zijn ontleend aan een publicatie van het Centrum voor Onderzoek naar de Economie van Lagere Overheden (COELO).

* De cijfers zijn op basis van 2020. In de COELO-atlas 2021 hanteert COELO andere uitgangspunten (afvalvolumes) voor de afvalstoffenheffing dan in voorgaande jaren en wijkt het ook af van de berekening die in Bronckhorst wordt gehanteerd.

Een sterk vergrijsde bevolking

Het aantal mensen van 65 jaar en ouder ligt 18% hoger dan het gemiddelde van de referentiegroep. Het aantal jongeren (0 tot 19 jarigen) ligt 10% lager dan bij de referentiegroep.

Voorzieningen in het sociaal domein zijn in lijn met de demografie

Grofweg kan worden gesteld dat het gebruik van de zorgvoorzieningen in lijn ligt met de samenstelling van de bevolking. Gemiddeld hebben meer huishoudens een wmo-voorziening dan de referentiegemeenten (circa 12%) en het aantal huishoudens met een voorziening in de jeugdzorg ligt ongeveer 10% onder het gemiddelde van de referentiegroep.

De kosten in het sociaal domein wijken echter wél af

Het uitgavenniveau wijkt veel af. Bij de wmo lag het uitgavenniveau in de rekening 2019 38% hoger dan het gemiddelde van de referentiegroep. De kosten voor de jeugdzorg lagen 9% hoger dan het gemiddelde van de referentiegroep.

Overzicht van de uitgaven voor wmo en jeugdzorg in bedragen per inwoner

Omschrijving	Referentie groep	Bronckhorst	Verschil
6.6 Maatwerkvoorziening (wmo)	-41	-35	
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-147	-223	
Totaal wmo	-188	-258	38%
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-239	-270	
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-30	-25	
Totaal jeugdzorg	-269	-295	9%
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-1	

Cijfers op basis van de jaarrekening 2019

Relatief lage kosten voor welzijnswerk

In het welzijnswerk (de collectieve voorzieningen) scoort Bronckhorst relatief laag. Het uitgavenniveau ligt daar € 20 per inwoner lager dan van het gemiddelde van de referentiegroep.

Uitgaven voor ruimtelijke ontwikkeling liggen boven het niveau van de referentiegroep

De uitgaven voor het ruimtelijk domein (exclusief de grondexploitaties) liggen in Bronckhorst boven het niveau van de referentiegroep. De plannen voor vitale kernen en ons kernenbeleid spelen hier een rol bij en ook het relatief lage kostendeckingspercentage voor de bouwleges.

Uitgaven voor sport liggen onder het niveau van de referentiegroep

De uitgaven voor sport liggen onder het niveau van de referentiegroep. Dit wordt vooral veroorzaakt door de lagere kosten voor de sportaccommodaties. Hiervan hebben we het beheer in het verleden overgedragen aan de verenigingen.

Lage kosten voor overhead

De kosten voor de bedrijfsvoering (overhead) zijn relatief laag in Bronckhorst. Het saldo op de overhead ligt € 70 per inwoner lager dan het gemiddelde van de referentiegroep.

3.2. We hebben 8 uitgangspunten gebruikt bij onze keuzes

Voor het sluitend maken van de meerjarenbegroting 2022-2025 hebben we een aantal principes gevolgd die we hieronder kort uiteenzetten:

1. *We presenteren een reëel en structureel sluitende begroting*
Uitgangspunt is dat we een reëel (onderbouwd met uitgewerkte plannen) en structureel sluitende (jaarlijks terugkerende uitgaven worden gedekt door jaarlijks terugkerende inkomsten) begroting presenteren. Uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenbegroting is dat gerealiseerd. We streven er naar om dat eerder te realiseren.
2. *We houden de bestaande vrije ruimte in de Algemene reserve*
De stand van de Algemene reserve bij de begroting 2021 blijft intact. We leveren niet in op deze vrije ruimte en daarmee hoeven we ook nog niet in te leveren op de ambities van de Investeringsagenda. Alle meevallers die vanaf 1 januari 2021 optreden willen we inzetten als incidentele ruimte om de maatregelen die we nu moeten nemen mogelijk te maken.
3. *We kijken integraal naar de begroting*
De besparingen in het sociaal domein staan niet op zichzelf en we wegen deze af tegen de andere maatregelen in de begroting.
4. *We kijken wat redelijkerwijs de bijdrage kan zijn vanuit het sociaal domein*
Het tekort in de begroting 2021 en volgende jaren vindt zijn oorsprong binnen het sociaal domein. In eerste instantie kijken we dan ook of we dit tekort in het sociaal domein kunnen oplossen. De benchmark leert ons dat onze uitgaven in het sociaal domein boven het niveau liggen van dat van de referentiegemeenten.
5. *We geven uitvoering aan het Beleidskader Sociaal domein*
In de voorstellen geven we uitvoering aan de transformatieopgave en het door de raad vastgestelde Beleidskader Sociaal domein. De voorstellen die we uitwerken liggen daarmee in lijn. We zetten daarmee de transformatie door, de zorg voor inwoners blijft voor ons essentieel. We zoeken daarbij aanvullend naar mogelijkheden om financieel beter in balans te komen.
6. *We leveren zo min mogelijk in op de kwaliteit van dienstverlening en de ambities van het coalitieakkoord*
Hoewel we ook in Bronckhorst het punt naderen dat de financiële positie ons dwingt tot verder versoberen, leveren we zo min mogelijk in op de kwaliteit van dienstverlening en de ambities die voortvloeien uit het coalitieakkoord.
7. *We voeren geen lastenverzwaring door in de woonlasten van onze inwoners*
We bekijken de ontwikkeling van de lastendruk voor onze inwoners vanuit het geheel van onze belastingen en heffingen. Voorkomen van lastenverzwaring is een belangrijk punt vanuit het coalitie-akkoord, wat we bij de voorstellen steeds voorop stellen.
8. *We richten ons op substantiële bedragen*

Om het tekort op te lossen richten we ons op maatregelen met groot effect. Kleinere uitgaven ontzien we waar mogelijk.

Financiële strategie

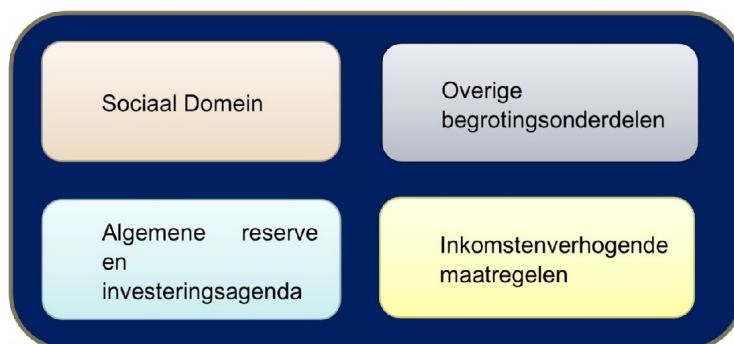
We kijken eerst in hoeverre actueel (of realistisch) begroten en aanpassing van de financiële strategie een bijdrage kan leveren aan de oplossing van het tekort, voordat we inleveren op de kwaliteit van de ambities. We bezuinigen niet meer dan nu noodzakelijk is. We hebben in de Algemene reserve nog een incidentele buffer achter de hand om incidentele tekorten op te vangen. Dat zetten we in volgens de hiervoor beschreven principes.

Afgezien van de bestaande berekende hogere rijksbijdrage voor de jeugdzorg rekenen we ons niet op voorhand rijk aan extra rijksmiddelen. Het is nog onzeker hoe de ontwikkelingen binnen het sociaal domein zich gaan voltrekken.

Meer duidelijkheid, alvorens onomkeerbare beslissingen te nemen

We willen eerst meer duidelijkheid hebben over de rijksontwikkelingen voordat we op de overige domeinen (programma's) onomkeerbare beslissingen nemen. Zo nodig komen we daar in de eerste begrotingswijziging 2022 op terug.

In de volgende paragrafen benoemen we de verschillende maatregelen die we voorstellen om Bronckhorst financieel gezond te houden. In schema kan dit als volgt worden weergegeven.

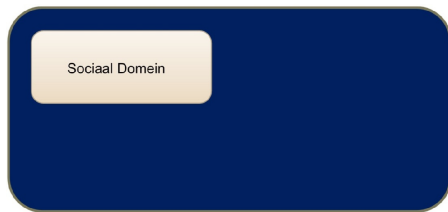
3.3. We heffen de Bestemmingsreserve Sociaal domein op

Daar waar we er eerder voor kozen om de 'stolp' om het sociaal domein te laten, stellen we nu voor om dat te wijzigen. Tot en met 2021 zorgde het gebruik van de Bestemmingsreserve Sociaal domein voor dat 'stolp'-effect'. Met de stappen zoals beschreven bij de uitgangspunten in de vorige paragraaf komen we in een nieuwe fase met meer stabiliteit. Het gemeentefonds maakt geen onderscheid meer en daardoor zijn inkomsten niet meer specifiek te herleiden naar dit programma. Vanuit de Bestemmingsreserve Sociaal domein zijn geen gelden meer beschikbaar, dus ook daar is het argument vervallen om dit in stand te houden. Programma 1 Zorg en ondersteuning blijft een apart deel binnen de gemeentelijke begroting, maar zal financieel gezien niet meer een gesloten systeem zijn.

Het volgen van de ontwikkelingen in Programma 1 Zorg en ondersteuning doen we dan passend binnen onze financiële strategie voor alle programma's. We maken binnen het programma zichtbaar hoe we zoveel mogelijk binnen het budget blijven zoals we dat hadden (realistisch begroten). Zo blijven we volgen op welke onderdelen van het sociaal domein er tekorten zijn en op welke onderdelen overschotten gerealiseerd worden op grond van dat realistisch begroten (verevening binnen het sociaal domein). Dit laatste geldt nu voor uitgaven voor participatie en de Wsw.

3.4. Maatregelen Programma 1 Zorg en ondersteuning

€ 235.000 in 2022;
€ 1.280.000 in de jaren erna

Het sociaal domein blijft de komende jaren in beweging. We zetten grote stappen met de regionale inkoop en de versteviging van de maatschappelijke basis in onze samenleving. We werken meer en meer preventief, bijvoorbeeld door dicht bij de inwoner begeleiding via het sociaal team te bieden. We verwachten ook landelijke ontwikkelingen die effect hebben op onze manier van werken en onze financiën. Denk hierbij aan het woonplaatsbeginsel, nieuwe wetgeving zoals inburgering en beschermd wonen en de keuzes van het te vormen nieuwe kabinet. Het is dus niet eenvoudig om een scherp beeld neer te zetten hoe het sociaal domein er op langere termijn uit ziet. De aandacht voor Bronckhorst ligt vanzelfsprekend op het blijven bieden van passende zorg. Daarnaast richten we ons vanuit financieel perspectief op het realiseren van meer stabiliteit. Zodat we meer grip krijgen en het beheersbaar wordt, zowel qua financiën als qua zorgvraag van onze inwoners.

Realistisch begroten bij participatie (€ 150.000 lagere uitgaven)

Over de ontschotting van het sociaal domein door de Bestemmingsreserve Sociaal domein op te heffen, vindt nog besluitvorming plaats. Vanuit realistisch begroten schatten we in minder nodig te hebben voor uitkeringen in het kader van de Participatiewet. En dan nog hebben we ruimte voor stijging in uitkeringsuitgaven. We verlagen de uitgaven voor de uitvoering van de Participatiewet met € 150.000 vanaf 2022. Landelijk gezien is het aantal bijstandsgerechtigden voor het eerst toegenomen. De verwachting was dat deze toename ook in Bronckhorst terug te zien zou zijn. Voor Bronckhorst is een lichte groei zichtbaar in de aantallen uitkeringen Participatiewet. De aantallen WW-uitkeringen dat de maximale uitkeringsduur gaat bereiken, stijgen nauwelijks. De verwachte instroom in de Participatiewet als gevolg van de coronacrisis, blijft vooralsnog uit. Daarnaast is de verwachting dat er de komende jaren voldoende werkgelegenheid in de Achterhoek zal zijn met name in de zorg, maakindustrie en de bouw.

Hulp bij het huishouden (€ 960.000 lagere uitgaven)

Een deel van de bezuinigingen vinden we in de Hulp bij het Huishouden (HbH). Onder andere door het lage tarief steeg het aantal cliënten harder dan verwacht mocht worden. Bronckhorst wil daarom onderscheid gaan maken en de hulp alleen via maatwerk beschikbaar houden voor de groep die dit niet zelf kunnen organiseren en betalen.

We kiezen voor een algemene voorziening voor de HbH met de volgende uitgangspunten:

- indicaties tot en met 2,7 uur zetten we om naar een algemene voorziening;
- maatwerk HbH blijft een vangnetvoorziening voor inkomens tot 150%;
- wanneer sprake is van beperkte eigen regie of een beperkt of geen sociaal netwerk kan inwoner ook gebruik maken van de maatwerkvoorziening;
- huidige cliënten van 75 jaar en ouder houden hun huidige maatwerkvoorziening.

Hiermee brengen we de kosten van HbH naar verwachting vanaf 2023 omlaag met € 960.000. Dit betekent dat zo'n 300 huishoudens hun maatwerkvoorziening verliezen en dit zelf gaan betalen (eind 2020 zijn er ruim 1.100 cliënten die HbH ontvangen).

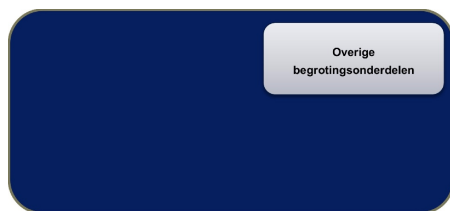
Geen verdere veranderingen bij hulp bij het huishouden

Er kan ook gekozen worden voor extremere varianten, waarbij meer inwoners hun maatwerkvoorziening verliezen en de uitgaven verder omlaag gebracht worden. Gezien de impact kiezen we nu voor de hiervoor genoemde variant, die recht doet aan de eerdere keuzes en besluiten over het sociaal domein.

Overige maatregelen (€ 170.000 lagere uitgaven)

Behalve de aanpassing bij de HbH zijn er meer maatregelen die we uitwerken. De sociale teams gaan meer lichtere begeleiding bieden (€ 170.000 voordelig wanneer dit uren zijn die anders ingezet worden voor het indiceren van HbH). Daarnaast zijn we kritischer op het gebruik van hulpmiddelen, zetten we extra in op de collectieve voorzieningen (preventie en versterking van welzijn en informele ondersteuning). Hier is (nog) geen concreet bedrag voor op te nemen.

3.5. Maatregelen overige programma's

€ 450.000 vanaf 2022

Inzetten van de financiële ruimte als gevolg van de actualisatie van het kostendekkingsplan (€ 450.000 lagere uitgaven geven ook € 450.000 lagere inkomsten)

In de loop van 2022 actualiseren we het watertakenplan. Vooruitlopend daarop heeft dit jaar een actualisatie van het kostendekkingsplan plaatsgevonden. Uit die actualisatie blijkt dat binnen de rioolexploitatie ruimte is ontstaan doordat we de afgelopen jaren meer geactiveerde vervangingsinvesteringen hebben afgeboekt, waardoor er in totaal minder kapitaallasten zijn. Daarnaast is de rente op de activa lager dan waarmee we in het kostendekkingsplan in het watertakenplan van 2018 rekening hielden. De rioolheffing kan hierdoor met ingang van 2022 met € 27 omlaag. Per saldo betekent dit een verlaging voor de gemeentelijke woonlasten van € 450.000.

Achtergrond: wijziging van de financiële systematiek in 2017

In 2017 is besloten om, naar aanleiding van een advies van de landelijke commissie BBV, geen rente meer te berekenen over het eigen vermogen en deze component uit de kapitaallasten te halen. De ontstane ruimte die dat opleverde binnen de rioolexploitatie is ingezet om meer te sparen voor toekomstige rioolvervangingsinvesteringen. Het streven is erop gericht om vanaf 2050 zodanig gespaard te hebben dat vanaf dat moment de vervangingsinvesteringen in één keer gedekt worden ten laste van de reserve. Dat heeft als voordeel dat de rioolexploitatie op dat moment niet meer belast wordt met de rentecomponent. Hoe hoger de rente op dat moment, des te voordeliger deze systematiek. Het is toegestaan om binnen de rioolheffing rekening te houden met een 'spaarcomponent'.

Versnelde afschrijving en rentevoordelen

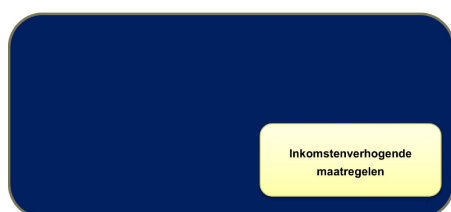
In 2017 gingen we er vanuit dat in 2021 het spaarbedrag zou zijn gegroeid tot € 640.000 per jaar. Inmiddels is het spaarbedrag gegroeid tot ongeveer € 1 miljoen per jaar. Deze extra groei is ontstaan doordat we telkens kijken of vervangingen wel direct noodzakelijk zijn en of die niet nog iets doorgeschoven kunnen worden. Wordt het gereserveerde geld niet gebruikt, dan wordt dit ingezet voor versnelde afschrijving van lopende vervangingsinvesteringen. Daarnaast is de rente op de activa lager dan waarmee in 2017 rekening werd gehouden. De nu ontstane voordelen kunnen we inzetten voor een verlaging van de rioolheffing.

2022 een nieuw watertakenplan

In de loop van 2022 wordt een nieuw watertakenplan opgesteld. Het uitgangspunt daarbij is dat er voldoende financiële ruimte is voor de voortzetting van het huidige ambitieniveau voor klimaatadaptatie. De uitkomsten daarvan worden meegenomen en afgewogen binnen het brede kader van de rioolexploitatie, gewenste tariefshoogte, inhoudelijke ambities en gewenst spaartempo.

3.6. Inkomstenverhogingen

€ 410.000 vanaf 2022

Verhoging van de ozb (€ 360.000 hogere inkomsten)

Uitgangspunt is gelijkblijvende lastendruk voor huishoudens en bedrijven. De rioolheffing mag maximaal kostendekkend zijn. Dat betekent dat de lagere riooluitgaven ertoe leiden dat de

rioolheffing wordt verlaagd. En die ruimte in de lastendruk willen we gebruiken om de ozb-opbrengst met € 360.000 te verhogen.

De rioolheffing is in Bronckhorst een gebruikersheffing die door iedereen wordt betaald. De ozb wordt alleen bij eigenaren geheven. We willen voorkomen dat, als gevolg van de verlaging van de rioolheffing en de daartegenover staande verhoging van de ozb, onbedoelde herverdeeffecten optreden. Dat wil zeggen dat we willen voorkomen dat er huishoudens zijn die veel minder gaan betalen aan gemeentelijke woonlasten en huishoudens die juist veel meer gaan betalen. Daarom stellen we voor om niet het volledige bedrag via de ozb terug te halen, maar slechts 80%. Op deze wijze zijn de effecten voor de huishoudens beperkt. In de Programmabegroting 2022-2025 werken we de precieze tariefsverhogingen uit. Verderop in deze paragraaf werken we dat verder uit aan de hand van een paar rekenvoorbeelden.

De belangrijkste getallen over opbrengsten rioolheffing en ozb

De rioolheffing komt binnen van de gebruikers, 90% van een woonruimte en 10% van een bedrijfsruimte. De ozb heffen we van eigenaren woningen (68%), eigenaren bedrijven (21%) en gebruikers bedrijven (11%). Voor tarief woningen zijn 135 van de 355 gemeenten duurder dan Bronckhorst (38%). Bij de tarieven niet-woningen laat Bronckhorst circa 66% van de Nederlandse gemeenten voorgaan.

Rekenvoorbeelden

We vertalen de verhoging van de ozb met € 360.000 zodanig in een tariefsvoorstel dat de effecten voor de individuele huishoudens zoveel als mogelijk beperkt blijven en dat het bedrag dat de bedrijven minder gaan betalen voor de rioolheffing gecompenseerd wordt door een hogere ozb-opbrengst.

Omschrijving	Opbrengst 2021	Mutatie	Mutatie opbrengst
Ozb - woning eigenaren	5.250.000	6,0%	316.000
Ozb - bedrijven eigenaren	1.601.000		
Ozb - bedrijven gebruikers	924.000	4,7%	44.000
Totaal opbrengst ozb	7.775.000		360.000
Rioolheffing woningen	4.272.000	-9,5%	-406.000
Rioolheffing bedrijven	468.000	-9,5%	-44.000
Totaal opbrengst rioolheffing	4.740.000		-450.000

De onderstaande tabellen maken zichtbaar hoe zich de woonlasten voor inwoners in Bronckhorst ontwikkelen (exclusief inflatie en andere wijzigingen):

- Een eigenaar van een gemiddelde woning (woningwaarde van € 300.000) gaat hierdoor € 7 minder betalen.
- Een eigenaar met een woningwaarde die het dubbele bedraagt (€ 600.000) gaat € 12 meer betalen.
- Een gemiddelde bewoner van een huurwoning betaalt door dit voorstel € 27 minder per jaar.

Effecten voor een eigenaar van een gemiddelde woning	2021	Mutatie	2022
Ozb gemiddelde woning	326	6,0%	346
Rioolheffing gemiddelde woning	287	-9,5%	260
Afvalstoffenheffing	260		260
Totaal woningeigenaar gemiddelde woning	873		866

Cijfers belastingverordeningen 2021 Bronckhorst

Effecten voor een eigenaar van een duurdere woning	2021	Mutatie	2022
Ozb duurdere woning	652	6,0%	691
Rioolheffing duurdere woning	287	-9,5%	260
Afvalstoffenheffing	260		260
Totaal woningeigenaar duurdere woning	1.199		1.211

Cijfers belastingverordeningen 2021 Bronckhorst

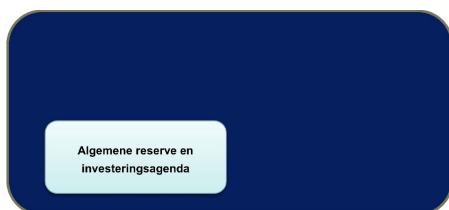
Effecten voor een huurwoning	2021	Mutatie	2022
Ozb gemiddelde woning	-		-
Rioolheffing gemiddelde woning	287	-9,5%	260
Afvalstoffenheffing	260		260
Totaal huurwoning	547		520

Cijfers belastingverordeningen 2021 Bronckhorst

Milieuheffingen (€ 50.000 hogere inkomsten)

In het kader van de invoering van de Omgevingswet krijgen gemeenten de mogelijkheid om leges te heffen voor de milieuvergunning. Dit levert naar verwachting een meeropbrengst op van € 50.000 voor Bronckhorst. Goede voorlichting door de gemeente is essentieel om ondernemers te attenderen op de vergunningsplicht en de kosten hiervan.

3.7. Gebruik Algemene reserve

€ 968.000 in 2022
€ 0 in de jaren erna

In de Programmabegroting 2021-2024 bedroeg, per 1 januari 2021, de vrije ruimte in de Algemene reserve € 6,1 miljoen. Dit was als volgt opgebouwd:

Omvang vrije ruimte Algemene reserve	Bedrag
Algemene reserve	45,6 miljoen
Af: Investeringsagenda	23,8 miljoen
Af: overige onttrekkingen	3,9 miljoen
Af: geplande onttrekkingen komende jaren	0,3 miljoen
Resteert	17,6 miljoen
Af: buffer voor risico's	11,5 miljoen
Vrije ruimte	6,1 miljoen

We houden vast aan de buffer voor risico's, die we hebben opgenomen in de Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Rekening houdend met de voorgenomen onttrekkingen hebben we nog een vrije incidentele ruimte in de Algemene reserve van € 6,1 miljoen.

De inzet van de Algemene reserve draagt niet bij aan een structureel sluitende begroting, dat mag ook niet van de toezichthouder Provincie Gelderland. De vrije ruimte kunnen we wel inzetten als overbrugging naar een financieel perspectief waarin wel de structurele maatregelen zijn getroffen. We willen de vrije ruimte zoveel als mogelijk in tact laten.

Daarom willen we de incidentele voordelen die ontstaan bovenop de bestaande vrije ruimte van € 6,1 miljoen inzetten als incidentele dekking voor fasering van de bezuinigingsmaatregelen die we in deze Perspectiefnota aan u voorstellen en voor de maatregelen die eventueel later nog voorgesteld zullen worden, wanneer het meerjarenperspectief daar later nog aanleiding toe geeft.

3.8. We hebben een 'Plan B' als het perspectief verder verslechtert

Het perspectief blijft nog onzeker. Of gemeenten kunnen rekenen op extra rijksmiddelen is nog niet duidelijk. De ontwikkelingen binnen het sociaal domein moeten zich verder uitkristalliseren. Bovendien moeten we ook afwachten of de maatregelen het gewenste financiële effect hebben. Daarnaast is het de vraag wat de effecten zijn van de coronapandemie. Op welke wijze zal het herstel optreden en wat zijn de effecten hiervan voor de overheidsfinanciën? Daarvoor is het van belang dat we een 'plan B' achter de hand hebben. Hier is een winstwaarschuwing op zijn plaats: op inhoud en ambitie gaat 'plan B' (nog) meer pijn doen dan de voorstellen die nu voorliggen in deze Perspectiefnota.

We hebben een inventarisatie van maatregelen gemaakt, waarbij we voortborduren op de inventarisatie die vorig jaar bij de Perspectiefnota voorlag. Wanneer het perspectief verder verslechtert, dan ontkomen we er niet aan om verdergaande maatregelen te nemen. In deze Perspectiefnota noemen we hieronder de belangrijkste sporen. We hebben daarbij vooral gekeken naar de maatregelen waarvan de technische haalbaarheid op korte termijn redelijk tot groot is.

Huishoudelijke hulp (HbH) breder omzetten naar een algemene voorziening

In deze Perspectiefnota gaan we ervan uit dat de HbH voor een beperkte doelgroep wordt omgezet naar een algemene voorziening. Een volgende stap zou zijn dat er minder gedifferentieerd wordt naar financiële draagkracht en leeftijd en dat voor een veel grotere doelgroep de HbH wordt omgezet naar een algemene voorziening.

Versobering van de 'algemene werkbudgetten'

We kennen een aantal min of meer 'algemene werkbudgetten' binnen de begroting, vooral binnen het ruimtelijk domein. Deze budgetten zetten we bijvoorbeeld in voor:

- het oplossen van incidentele knelpunten;
- het leveren van een financiële bijdrage aan andere organisaties;
- vliegwielfunctie voor het aanjagen van initiatieven.

Deze budgetten bestaan vaak naast reguliere budgetten. Overwogen kan worden om deze budgetten meer in samenhang te bezien met de reguliere budgetten en daardoor een versobering door te voeren. Maar het is goed om te beseffen dat hiermee wordt ingeleverd op de vrije beleidsruimte.

Versobering van het onderhoud van de openbare ruimte

De vorig jaar in de begroting opgenomen verhoging van het onderhoud van de wegen is in deze Perspectiefnota intact gebleven. Een versobering voor de openbare ruimte (inclusief de wegen) is een optie. Gevolg is dat we inleveren op de kwaliteit van wonen en recreëren in onze gemeente en dat het risico op achterstallig onderhoud toeneemt.

Bijdragen aan maatschappelijke organisaties verminderen

Een ander spoor is de versoering richting maatschappelijke organisaties en initiatieven vanuit de samenleving. In dat geval gaat het om de subsidies aan dorpsverenigingen, ondersteuning van sportverenigingen, de inzet van combinatiefunctionarissen of over een versoering van de bibliotheekvoorzieningen in Bronckhorst.

Versoering van bedrijfsvoering (overhead) en dienstverlening

Onze dienstverlening is het visitekaartje van Bronckhorst en draagt bij aan het vertrouwen dat burgers hebben in de lokale overheid. Wanneer de financiën verder onder druk komen te staan, dan is een versoering van de dienstverlening een optie. De overhead binnen Bronckhorst is volgens de benchmark relatief laag, maar ook daar geldt dat een verdere versoering een optie is. In dat geval kan dat ten koste gaan van de kwaliteit van de ondersteuning en de besluitvorming.

Verhoging van de woonlasten voor inwoners

Als laatste optie geldt verdere verhoging van de woonlasten. Die liggen zoals eerder gezegd, in Bronckhorst iets boven het landelijk gemiddelde. Maar is een optie die doorgevoerd kan worden.

3.9. Nieuw financieel toekomstbeeld na maatregelen

In dit hoofdstuk beschreven we de maatregelen voor een sluitende meerjarige begroting met voldoende ruimte voor de noodzakelijke investeringen. Met deze voorstellen dragen we bij aan een financieel toekomstbestendig Bronckhorst.

Eindbeeld begrotingsruimte 2022-2025	2022	2023	2024	2025
A Programmabegroting 2021-2024 (5 november 2020)	554	1.004	638	638
1 Ontwikkelingen programma 1 Zorg en ondersteuning				
Eerste wijziging 2021-2024 (28 januari 2021)	-2.205	-2.142	-2.081	-2.081
Decembercirculaire 2020 (januari 2021)	-73	-76	-76	-76
Voorstel Bronckhorst financieel gezond houden (22 april 2021)	435	435	435	435
<i>Stand Zorg en ondersteuning bekend bij raad (22 april 2021)</i>	<i>-1.842</i>	<i>-1.782</i>	<i>-1.722</i>	<i>-1.722</i>
2 Ontwikkelingen overige programma's				
Eerste wijziging 2021-2024 (28 januari 2021)	-466	-419	-358	-358
Decembercirculaire 2020 (januari 2021)	-64	-67	-67	-67
Voorstel Bronckhorst financieel gezond houden (22 april 2021)	75	75	75	75
<i>Overige programma's bekend bij raad (22 april 2021)</i>	<i>-455</i>	<i>-411</i>	<i>-350</i>	<i>-350</i>
Begrotingsruimte programmabegroting 2022-2025				
Programma 1 Zorg en ondersteuning (1)	-1.842	-1.782	-1.722	-1.722
Overige programma's (A+2)	99	593	288	288
Stand na korte termijn maatregelen (22 april 2021)	-1.743	-1.190	-1.434	-1.434
Autonome aanpassingen 2022-2025 Zorg en ondersteuning	237	49	-97	-139
Autonome aanpassingen 2022-2025 overige programma's	-107	-85	-87	18
Autonome aanpassingen 2022-2025	130	-36	-184	-121
Begrotingsruimte beleidsarme Perspectiefnota	-1.613	-1.226	-1.617	-1.555
Maatregelen Zorg en ondersteuning	235	1.280	1.280	1.280
Maatregelen overige programma's	-	-	-	-
Maatregelen inkomstenverhogingen	410	410	410	410
Maatregelen reserves en Investeringsagenda	968			
Maatregelen sluitend begrotingsbeeld 2022-2025	1.613	1.690	1.690	1.690
Resultaat begrotingsbeeld Zorg en ondersteuning	-1.370	-454	-539	-580
Resultaat begrotingsbeeld overige programma's	1.370	918	611	716
Begrotingsruimte na Perspectiefnota 2022-2025	-	464	73	135

Positief = begrotingsruimte; negatief = begrotingstekort

4. Voorstel

In de vorige hoofdstukken namen we u mee in de risico's en maatregelen die we volgen in deze coronacrisis, de financiële ontwikkelingen binnen de bestaande taken en de keuzes die we voorleggen om Bronckhorst financieel gezond te houden.

In het raadsbesluit leggen we u de volgende keuzes voor:

1. In te stemmen met de verwerking van de autonome ontwikkelingen voor het bestaande beleid, de vervangingsinvesteringen en de eenmalige projecten volgens het begrotingsbeeld bestaand beleid 2022-2025 (hoofdstuk 2);
2. In te stemmen met het opheffen van de Bestemmingsreserve Sociaal domein met ingang van 1 januari 2022; een eventueel tekort of saldo wordt verrekend met de Algemene reserve (paragraaf 3.3);
3. Voor de planperiode 2022-2025 de volgende besparingsvoorstellen voor het sociaal domein in de Programmabegroting mee te nemen (paragraaf 3.4):
 - a. de budgetten participatie realistischer begroten (voordeel € 150.000 vanaf 2022);
 - b. de Hulp bij Huishouden (HbH) wordt een algemene voorziening (voordeel € 85.000 in 2022 en € 960.000 vanaf 2023);
 - c. De sociale teams inzetten voor lichte vormen van begeleiding (voordeel € 170.000 vanaf 2023);
4. Voor de planperiode 2022-2025 de spaarruimte voor toekomstige vervangingen binnen de rioleringsuitgaven te verlagen met € 450.000 (vanaf 2022) en daarmee ook de opbrengst voor rioolheffing (paragraaf 3.5);
5. Voor de planperiode 2022-2025 de volgende inkomstenbronnen te wijzigen in de Programmabegroting (paragraaf 3.6):
 - a. met behoud van gelijke woonlasten voor inwoners wordt de opbrengst onroerende zaakbelasting verhoogd als tegenhanger voor de lagere rioolheffing (voordeel € 360.000 vanaf 2022);
 - b. invoering van de leges voor milieuvergunning (voordeel € 50.000 vanaf 2022);
6. Voor de planperiode 2022-2025 vanuit de Algemene reserve een bedrag van maximaal € 968.000 voor het jaar 2022 bij te dragen (paragraaf 3.7);
7. Te besluiten dat de programmabegroting 2022-2025 voor het begrotingsjaar 2022 sluitend moet zijn.

5. Bijlagen

5.1. Uitgangspunten programmabegroting 2022-2025

In deze bijlage leggen we de (technische) randvoorwaarden vast die we gebruiken voor het opstellen van de Programmabegroting 2022-2025. Daarmee zijn ze voor alle betrokkenen in het begrotingsproces bekend en onderbouwen we de verantwoording over de informatie in de begroting richting toezichthouder en accountant. Waar nodig geven we een toelichting op een uitgangspunt.

Uitgangspunten in het kort

Omschrijving uitgangspunt	
Lasten (algemeen)	
Prijsstijging (inflatie)	1,4% (pbbp in Septembercirculaire 2020)
Dotaties onderhoudsvoorzieningen	1,4% (pbbp in Septembercirculaire 2020)
Subsidies	Algemene subsidieverordening indexering met 1,4%. Voor gesloten budgetovereenkomsten gelden indexatiebepalingen overeenkomsten
Gemeenschappelijke regelingen	Beginstand volgens Programmabegroting 2022-2025 (april 2021)
Salarissen	Indexering met 1,5% voor Cao-stijging en stijging sociale lasten (loonvoet sector overheid).
Kapitaallasten	Bestaande gegevens in Programmabegroting 2021-2024, waarbij 2025=2024
Baten (algemeen)	
Belastingen onroerende zaken (ozb)	1,4% (pbbp in Septembercirculaire 2020)
Overige belastingen	1,4% (pbbp in Septembercirculaire 2020)
Rechten	Tarieven zijn kostendekkend
Leges	1,4% (pbbp in Septembercirculaire 2020) tot maximaal kostendekkend, rekening houdend met wettelijke voorschriften voor reisdocumenten, etc.
Overige opbrengsten	1,4% (pbbp in Septembercirculaire 2020). Voor gesloten overeenkomsten gelden de indexatiebepalingen in de overeenkomsten
Overige uitgangspunten	
Stelpost onvoorzien	€ 3,50 per inwoner
Prijspeil meerjarenperspectief	Constante prijzen (prijspeil jaarschijf 2022)
Algemene uitkering gemeentefonds	Decembercirculaire 2020
Eenheden algemene uitkering	Vanuit feitelijke aantallen eenheden op 1-1-2021 prognose voor de stand op 01-01-2022
Kostenverdeling	Afdelingsplannen 2021
Deel van de Algemene reserve voor bufferfunctie (risicovermogen)	€ 11.500.000
Rente extern	
Bestaande opgenomen leningen	Basis is bestaande leningportefeuille
Nieuw op te nemen leningen	1,00%
Bestaande verstrekte leningen	Basis is bestaande leningportefeuille
<i>Rekening courant</i>	
- krediet	1maands Euriborrente plus 0,21%, medio 2021
- tegoed	1maands Euriborrente min 0,25%, medio 2021
Kortlopende uitzettingen / schatkistbankieren	Eonia
Leverancierskrediet	0% en betaling binnen 14 dagen
Rente intern	
<i>Rentetoevoeging reserves</i>	
- bestemmingsreserve afkoop onderhoud graven	3,00%
<i>Renteverdeling</i>	
- investeringen grondenexploitatie	1,76%
- investeringen overig	1,50%

Toelichting uitgangspunten

De uitgangspunten passen we toe op 2022. Voor de volgende jaren gebruiken we de methode 'doorrekening tegen contante prijzen'. Dit houdt in dat we in die jaren geen aanvullende loon-, prijs- of rentecorrectie toepassen.

Prijsstijging goederen en diensten

Het inflatiepercentage halen we ieder jaar uit de gemeentefondscirculaire. Dit is het door het Centraal Planbureau (CPB) bepaalde percentage (Meicirculaire 2021) voor het begrotingsjaar (2022) voor overheidsbestedingen. Het cijfer komt beschikbaar bij de opstelling van de Meerjarige Economische Verkenning (MEV) door het CPB (inschattingen voor de toekomst). Bij de Perspectiefnota kijken we naar de Septembercirculaire (laatst bekende moment). Dit MEV-percentage gebruikt het Rijk bij de toekenning van de grootste inkomstenbron voor de gemeente: de Algemene uitkering. Dat gebruiken we weer aan de uitgavenkant bij prijsgevoelige budgetten. Voor uitgaven en inkomsten in de private sfeer volgen we de geëigende CBS-indexen (huren en pachten). Met het MEV-percentage voor overheidsbestedingen kijken we één jaar vooruit op een vast moment, volgen we de grootste inkomstenbron en hanteren we overal één overheidsgerelateerd percentage.

Voor alle goederen en diensten die we van derden afnemen, houden we rekening met genoemde prijsstijging (inflatie). Uitzondering hierop vormen de bedragen die vastliggen op grond van meerjarige overeenkomsten (zoals budgetovereenkomsten en pacht) met vaak gespecificeerde afspraken. Vanuit de Meicirculaire 2021 worden de gegevens voor 2022 bekend en wordt de prijsstijging in de programmabegroting op 'geld' gezet.

Dotaties aan onderhoudsvoorzieningen

Het onderhoud aan gemeentelijke gebouwen en sportaccommodaties voeren we uit op basis van het meerjarenplan 2019-2049. Het plan is opgezet voor de gehele looptijd van 30 jaar. Hierop is de jaarlijkse dotatie aan de egalisatievoorziening berekend.

Subsidies

Subsidies die we verstrekken volgens de algemene subsidieverordening indexeren we met de prijsstijging zoals we die zelf over onze budgetten rekenen. Subsidies gerelateerd aan rijksuitkeringen of subsidies met een subsidieplafond, bekijken we afzonderlijk en betrekken we niet in de indexatie. Dit geldt ook voor (meerjarige) budgetsubsidies.

Salarissen

De salarissen rekenen we door naar de formatie zoals die op 1 juni 2021 (begroting) bekend is. In de formatie zitten de ingevulde functies en de vacatureruimte. We volgen de loonvoet sector overheid. Dit is de gemiddelde loonvoetontwikkeling in de sector overheid (per fulltime equivalent). Dit is het door het Centraal Planbureau (CPB) bepaalde percentage (Meicirculaire 2021) voor het begrotingsjaar (2022). Het cijfer komt beschikbaar bij de opstelling van de Meerjarige Economische Verkenning (MEV) door het CPB (inschattingen voor de toekomst). De salarisstijging kent twee componenten, de verwachte sociale lastenstijging en de Cao-ontwikkeling. De periodieken ramen we jaarlijks in de Perspectiefnota op een vast bedrag (stelpost).

Kapitaallasten

De kapitaallasten van de gerealiseerde en lopende investeringen rekenen we voor de programmabegroting door na vaststelling van de jaarstukken. In de Perspectiefnota staat het investeringsplan 2022-2025, want dit zijn nieuwe investeringen. Dit plan wordt voor de jaren 2022 t/m 2024 herijkt (onderdeel van programmabegroting 2021-2024). Het jaar 2025 wordt aan het plan toegevoegd.

Belastingen (ozb en overige belastingen)

Jaarlijks passen we de belastingen aan met een index voor prijsstijgingen. Speciaal voor de ozb geldt dat we de totale ozb-opbrengst indexeren en niet het tarief. Dit heeft tot doel ervoor te zorgen dat de waardeschommelingen van het onroerend goed niet van invloed zijn op de hoogte van de te ontvangen ozb. Waardestijging van het onroerend goed betekent een daling van het tarief per (reken)eenheid en waardedaling betekent een stijging van het tarief per (reken)eenheid. Basis voor de berekening zijn dus niet de tarieven of de taxatiewaarden, maar de werkelijke ozb-opbrengsten in het voorgaande belastingjaar (februari 2021). De geraamde ozb-opbrengst kan naast deze indexering alleen wijzigen door areaalwijzigingen (bouw, verbouw en sloop).

Rechten

Riolering en afval zijn voor onze gemeente kostendekkende producten (budgetneutraal). De kosten die er voor gemaakt worden, berekenen we op begrotingsbasis door in de tarieven. Verschillen bij de jaarrekening (overschotten of tekorten) verrekenen we –via een voorziening– in de toekomst weer met dit product. Voor de rioolheffing baseren we dat tarief vooral op het vastgestelde gemeentelijk rioleringsplan.

Leges en overige opbrengsten

Het beleid is om kostendekkende tarieven te hanteren voor leges, overige diensten en overige opbrengsten. In de praktijk hanteren we een prijsindexering omdat er geen regels zijn op basis waarvan we de kostendekking kunnen berekenen.

Bij leges die ook een rijksdeel kennen (burgerzaken), volgen we de landelijk vastgestelde tarieven. Onder overige opbrengsten valt bijvoorbeeld de verhuur van gebouwen en gronden.

Stelpost onvoorzien

Begroten is vooruitkijken, maar niet alles is te voorspellen en te plannen. Voor onvoorziene zaken hebben we dan ook een stelpost van € 3,50 per inwoner volgens art. 4 sub 2 van de Financiële verordening Bronckhorst. Onvoorzien is niet bedoeld om alle wijzigingen in de begroting op te vangen. Het gaat hier alleen om de onvoorziene, onvermijdbare en onuitstelbare uitgaven (de drie O's).

Prijspeil meerjarenperspectief

Voor het meerjarenperspectief hanteren we constante prijzen en lonen. Het prijspeil in de begroting is dat van 2022. Dit betekent dat we prijsstijgingen niet doorrekenen aan de lastenkant in de volgende 3 jaren, maar ook niet aan de batenkant. Ook het meerjarenperspectief van de Algemene uitkering benaderen we op die manier.

Algemene uitkering gemeentefonds

De Algemene uitkering krijgen we van het Rijk. Deze Algemene uitkering hangt aan de ene kant samen met de omvang van de overheidsuitgaven en aan de andere kant met de taken die ermee gemoeid zijn. De ontwikkelingen hierin meldt het Rijk via (gemeentefonds)circulaires. Voor de Perspectiefnota gebruiken we de Decembercirculaire 2020. Voor de begroting baseren we ons op de informatie uit de Meicirculaire 2021. Ontwikkelingen die vervolgens in de Septembercirculaire 2021 worden genoemd, benoemen we bij de behandeling van de begroting 2022-2025 in november 2021 (in de aanbiedingsbrief of actieve informatievoorziening).

Eenheden Algemene uitkering

De berekende eenheden in de Algemene uitkering zijn van belang bij het onderbouwen van begrotingsbudgetten. Naast eigen prognoses, maken we ook gebruik van schattingen van het Rijk en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Kostenverdeling

De verdeling van de salarissen naar de taakvelden baseren we op de afdelingsplannen. De apparaatskosten ('overhead') staan volgens de nieuwe BBV-voorschriften op het taakveld Overhead (0-4).

Deel van de Algemene reserve dat risicovermogen vormt

Het benodigde risicovermogen bepalen we volgens het NARIS-risicomodel. Als risicovermogen voor de begroting 2022-2025 houden we € 11,5 mln aan volgens de nota Reserves en voorzieningen.

Rente opgenomen en verstrekte leningen

De rentebaten rekenen we voor de begroting door aan de hand van de bestaande leningportefeuille en uitstaande personeelshypotheek. De rentelasten worden ook gebaseerd op de bestaande leningportefeuille. Voor eventueel nieuw op te nemen leningen gaan we uit van 1%.

Rekening courant, kortlopende uitzettingen en leverancierskrediet

Bij de bepaling van de rente spelen de ontwikkelingen op de geldmarkt een rol. Voor het bepalen van de begrote rentetarieven vormt de ontwikkeling van de tarieven van de BNG als onze huisbankier het uitgangspunt. We hanteren de volgende staffel:

- *Leverancierskrediet (tot € 500.000)*
Dit bedrag hebben we gemiddeld uitstaan aan schuld bij onze crediteuren. De wettelijke betalingstermijn is 30 dagen. We betalen zelf sneller, van binnen 1 dag tot binnen 14 dagen wanneer over het gefactureerde bedrag overeenstemming bestaat met de opdrachtnemer.
- *Rekening-courant en kort geld (van € 500.000 tot € 6 mln, kredietfaciliteit bij BNG)*
Dit bedrag kunnen we financieren met het krediet in de rekening-courant of kasgeldlening. Als rentepercentage hierover hanteren we het gemiddelde van de percentages voor rente rekening-courant, gebaseerd op de 1-maands Euribor met een opslag van 0,21% (BNG-overeenkomst).
- *Lening (meer dan € 6 mln)*
Boven de maximale kredietfaciliteit zullen we een lening afsluiten op de kapitaalmarkt. We gaan hierbij uit van een rentepercentage dat gerelateerd is aan een lange marktrente (het gemiddelde percentage van lineaire leningen bij de BNG met een looptijd van 20 jaar vast).

Rekening-courant (tegoeden)

Als rentepercentage hierover hanteren we het gemiddelde van de percentages voor rente rekening-courant, gebaseerd op de 1-maands Euribor met een afslag van 0,25% (BNG-overeenkomst).

Kortlopende uitzettingen

Overtollige middelen boven 0,75% van het begrotingstotaal moeten we in de schatkist aanhouden (schatkistbankieren). De rentevergoeding is gebaseerd op het Eonia-tarief.

Vergoeding bespaarde rente

De reserves en voorzieningen zetten we in als financieringsmiddel voor de investeringen. U moet dan denken aan vaste activa en (grond)voorraden. Volgens de nota Reserves en voorzieningen is de vergoeding hiervoor vervallen. We kennen nog wel een rentevergoeding voor afkoop onderhoud graven, omdat de hoogte van de afkoopsom ook met dat percentage is bepaald (contant maken van langlopende verplichting). Aan die bestemmingsreserve voegen we rente toe over het saldo per 1 januari.

Renteverdeling

De financieringslasten (rente) voor aangetrokken leningen verdelen we over de taakvelden binnen programma's.

Uitgangspunten beschikbaarstelling reserves en kredieten

Beschikking over reserves

Het instellen van, het beschikken over en het toevoegen aan reserves is de bevoegdheid van de raad. Dit gebeurt via een afzonderlijk raadsvoorstel. Het kan ook onderdeel vormen van de begroting, een tussenrapportage of de jaarrekening wanneer dat in het voorstel daarbij als een beslispunt over dat onderwerp is vastgelegd. De verantwoording over de besteding vindt plaats via actieve informatievoorziening en in de tussenrapportages/jaarrekening van het jaar waarin het project of de besteding gerealiseerd is (nacalculatie).

Investeringskredieten

Bij de vaststelling van de begroting stelt de raad de investeringskredieten voor de betreffende jaarschijf beschikbaar. Na een collegebesluit over het feitelijke uitvoeringsplan worden kredieten definitief beschikbaar gesteld en kan de daadwerkelijke uitvoering starten. In het collegebesluit is o.a. aandacht voor de te leveren prestaties, geraamde kosten, liquiditeitsplanning en de datum van ingebruikneming. De verantwoording is gelijk aan de aanpak bij beschikking over reserves.

5.2. Investeringsplan 2022-2025

Programma 2 Wonen en leefomgeving

Omschrijving	Investering	Jaar	Termijn	2022	2023	2024	2025
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2022)	16.000	2022	1	16.000	-	-	-
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2023)	16.000	2023	1	-	16.000	-	-
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2024)	16.000	2024	1	-	-	16.000	-
IP materieel buitenruimte < € 10.000 (2025)	16.000	2025	1	-	-	-	16.000
IP materieel buitenruimte 2022	55.000	2022	div	413	7.075	6.981	6.888
IP materieel buitenruimte 2023	16.000	2023	div	-	120	2.240	2.210
IP materieel buitenruimte 2024	255.000	2024	div	-	-	1.913	35.700
IP materieel buitenruimte 2025	229.000	2025	div	-	-	-	1.718
Vervanging vrijverval riolering	535.000	2022	40	4.013	21.400	21.199	20.999
Verbetering vrijverval riolering	101.000	2022	40	758	4.040	4.002	3.964
Renovatie gemalen en drukriolering mechanisch	317.000	2022	15	2.378	25.888	25.571	25.254
Renovatie gemalen en drukriolering elektro	177.000	2022	15	1.328	14.455	14.278	14.101
Renovatie gemalen en drukriolering civiel	24.000	2022	40	180	420	411	942
Renovatie IBA's	28.000	2022	15	210	2.287	2.259	2.231
Afkoppelen	246.000	2022	40	1.845	9.840	9.748	9.656
Vervanging vrijverval riolering	493.000	2023	40	-	3.698	19.720	19.535
Verbetering vrijverval riolering	101.000	2023	40	-	758	4.040	4.002
Renovatie gemalen en drukriolering mechanisch	580.000	2023	15	-	4.350	47.367	46.787
Renovatie gemalen en drukriolering elektro	325.000	2023	15	-	2.438	26.542	26.217
Renovatie gemalen en drukriolering civiel	45.000	2023	40	-	338	1.800	1.783
Renovatie IBA's	31.000	2023	15	-	233	2.532	2.501
Afkoppelen	246.000	2023	40	-	1.845	9.840	9.748
Vervanging vrijverval riolering	478.000	2024	40	-	-	3.585	19.120
Renovatie gemalen en drukriolering mechanisch	620.000	2024	15	-	-	4.650	50.633
Renovatie gemalen en drukriolering elektro	315.000	2024	15	-	-	2.363	25.725
Renovatie gemalen en drukriolering civiel	36.000	2024	40	-	-	270	1.440
Renovatie IBA's	29.000	2024	15	-	-	218	2.368
Afkoppelen	353.000	2024	40	-	-	2.648	14.120
Vervanging vrijverval riolering	420.000	2025	40	-	-	-	3.150
Renovatie gemalen en drukriolering mechanisch	532.000	2025	15	-	-	-	3.990
Renovatie gemalen en drukriolering elektro	349.000	2025	15	-	-	-	2.618
Renovatie IBA's	16.000	2025	15	-	-	-	120
Afkoppelen	346.000	2025	40	-	-	-	2.595
Wonen en leefomgeving	7.362.000			27.125	115.185	230.175	376.114

Bedragen in €

Programma 3 Bedrijvigheid en ontwikkeling

Omschrijving	Investering	Jaar	Termijn	2022	2023	2024	2025
Vervanging milieuparkjes	171.300	2022	10	1.285	19.700	19.443	19.186
Vervanging milieuparkjes	112.750	2023	10	-	846	12.966	12.797
Vervanging milieuparkjes	45.000	2025	10	-	-	338	5.175
Bedrijvigheid en ontwikkeling	329.050			1.285	20.545	32.747	37.158

Bedragen in €

Overhead

Omschrijving	Investing	Jaar	Termijn	2022	2023	2024	2025
Kassa systeem hal	30.000	2024	10	-	-	225	3.450
Audio Visuele middelen	150.000	2025	5	-	-	-	1.125
Keukeninrichting	70.000	2025	10	-	-	-	525
Bedrijfsvoering	250.000			-	-	225	5.100

Bedragen in €

5.3. De robuuste investeringen voor Bronckhorst over 15 jaar

In paragraaf 2.4 hebben we de Investeringsagenda op hoofdlijnen toegelicht. In de volgende tabellen leggen we stapsgewijs uit hoe de raadsbesluiten doorwerken op de Investeringsagenda en het beslag op de Bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda.

We lichten hieronder de investeringen toe bij tabel 1. En vervolgens staan we stil bij de toekomstige lasten uit de Investeringsagenda in de tabellen 2 tot en met 4.

De investeringen van de Investeringsagenda

Voortgang Investeringsagenda (x € 1.000)	besloten	nog beschikbaar
2B VO Vorden (O)	10.700	
2B Onderwijs (O)		2.500
2B Sporthal Keijenborg (S)	1.400	
2B Sport (S)		6.600
2B Dorpskern Steenderen (L)	1.195	
2B Bloemenbuurt Zelhem (L)	550	
2B Leefbaarheid (L)		8.255
3A Herinrichting Industrierrein Zelhem (B)	-	
3A Bedrijventerreinen (B)		1.400
Investeringsagenda	13.845	18.755
Aandeel	42%	58%

O = Onderwijs; S = Sport; L = Leefbaarheid; B = Bedrijventerreinen

In de Investeringsagenda hebben we besluiten genomen voor € 32,6 miljoen aan ruimte voor toekomstige investeringen. Tot 1 april 2021 zijn de volgende voorstellen voor een bedrag van € 13,8 miljoen door uw raad vastgesteld (zie kolom 2). De verdeling over de 4 thema's vindt u hieronder in tabel 1. De resterende ruimte voor nieuwe voorstellen in de Investeringsagenda is momenteel € 18,8 miljoen (zie kolom 3).

1		2	3	
Cat.	Investeringsagenda (x € 1.000)	invest. progr. begr. 2021-2024	besluiten t/m 01-04-2021	restant (1-2)
O	Investeren in Onderwijs (O)	13.200	10.700	2.500
S	Investeren in Sport (S)	8.000	1.400	6.600
L	Investeren in Leefbaarheid (L)	10.000	1.745	8.255
B	Investeren in Bedrijventerreinen (B)	1.400	-	1.400
	Totaal	32.600	13.845	18.755

O = Onderwijs; S = Sport; L = Leefbaarheid; B = Bedrijventerreinen

Uw raad besloot om een viertal projecten te starten voor in totaal € 22 miljoen (1). De extra dekking uit eigen gemeentelijke budgetten (3) en de dekking door derden (4) trekken we hiervan af, zodat de door uw raad goedgekeurde netto investering (2) overblijft. Dit getal staat ook opgenomen in tabel 1 onder kolom 2.

1		2	3	4	
Cat.	Genomen besluiten Investeringsagenda (x € 1.000)	totaal project (2+3+4)	besluiten t/m 01-04-2021	extra dekking eigen budgetten	dekking derden
O	VO Vorden	11.600	10.700	500	400
S	Multifunctioneel sportcomplex Bronckhorst Midden (Keijenborg)	4.100	1.400	350	2.350
L	Oltmanstraat Steenderen	1.295	1.195	100	
L	Bloemenbuurt Zelhem	5.050	550		4.500
		22.045	13.845	950	7.250

O = Onderwijs; S = Sport; L = Leefbaarheid; B = Bedrijventerreinen

De dekking van de lasten van de Investeringsagenda

De kapitaallasten dekken we enerzijds uit de exploitatiebegroting door de begrotingsruimte te benutten en anderzijds door een claim te doen op de Bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda.

Tabel 2: Dekking Investeringsagenda		4	5	6
Cat.	Investeringsagenda (x € 1.000)	investering en rente over gehele looptijd (5 + 6)	dekking uit begrotingsruimte	dekking uit Best.res. Invest. agenda
O	Investeren in Onderwijs	17.408	7.372	10.036
S	Investeren in Sport	10.551	4.468	6.083
L	Investeren in Leefbaarheid	11.687	4.949	6.738
B	Investeren in Bedrijventerreinen	1.636	693	943
	Totaal	41.282	17.482	23.800

O = Onderwijs; S = Sport; L = Leefbaarheid; B = Bedrijventerreinen

In de Programmabegroting 2021-2024 gaan we uit van de bovenstaande verdeling. Bij de opstelling van de Programmabegroting 2022-2025 berekenen we opnieuw welk deel we opvangen binnen de begrotingsruimte. Want we geven de voorkeur aan dekking van de toekomstige kapitaallasten binnen de jaarlijkse budgetten (begrotingsruimte).

De besloten investeringen uit de Investeringsagenda geven € 17,5 miljoen (5) aan toekomstige kapitaallasten voor de gehele looptijd. Wanneer een investering door de initiatiefnemer zelf wordt gedaan (zoals bij het Multifunctionele sportcomplex Bronckhorst Midden in Keijenborg), geven we een bijdrage ineens vanuit de Bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda.

Tabel 3: Lasten genomen besluiten Investeringsagenda		5	6	7
Cat.	Genomen besluiten investeringsagenda (x € 1.000)	investering en rente over gehele looptijd (6 + 7)	dekking uit begrotingsruimte	dekking uit Best.res. Invest. agenda
O	VO Vorden	14.070	5.958	8.112
S	Multifunctioneel sportcomplex Bronckhorst Midden (Keijenborg)	1.400	-	1.400
L	Oltmanstraat Steenderen	1.393	590	803
L	Bloemenbuurt Zelhem	640	271	369
		17.503	6.819	10.684

O = Onderwijs; S = Sport; L = Leefbaarheid; B = Bedrijventerreinen

Voor de kapitaallasten van de 4 concrete projecten (5) willen we € 6,8 miljoen (6) opvangen binnen de exploitatie (begrotingsruimte) en € 10,7 miljoen vanuit de Bestemmingsreserve Kapitaallasten Investeringsagenda (7).

Dit geeft voor de bijdrage vanuit de bestemmingsreserve het onderstaande beeld in relatie tot de vastgestelde Investeringsagenda in de Programmabegroting 2021-2024:

Tabel 4: Monitor dekking vanuit Bestemmingsreserve Investeringsagenda		6	7	8
Cat.	Genomen besluiten investeringsagenda (x € 1.000)	beschikbare dekking	gebruikte dekking	vrije ruimte (5-6)
O	Investeren in Onderwijs	10.036	8.112	1.924
S	Investeren in Sport	6.083	1.400	4.683
L	Investeren in Leefbaarheid	6.738	1.172	5.566
L	Investeren in Bedrijventerreinen	943	-	943
		23.800	10.684	13.116

O = Onderwijs; S = Sport; L = Leefbaarheid; B = Bedrijventerreinen

Solvabiliteit volgen we in de programmabegroting en jaarstukken

In de programmabegroting en in de jaarstukken maken we duidelijk hoe de Investeringsagenda zich ontwikkelt en geven we aan welke invloed dit heeft op de solvabiliteit. Wanneer de begrotingsruimte het toelaat om de kapitaallasten uit de Investeringsagenda te dekken, dan zetten we hiervoor niet of minder de bestemmingsreserve in. Structurele dekking uit de exploitatie, zeg maar de jaarlijkse begrotingsruimte, gaat voor dekking uit de bestemmingsreserve. De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de begrotingsruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal aan of we in staat zijn om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Schommelt de waarde rond de nul, dan is de ruimte binnen de begroting vrijwel volledig ingevuld.

5.4 Analyse en uitkomsten benchmark gemeentelijke uitgaven en inkomsten

1 Opzet en inleiding

1.1 Vergelijking met andere gemeenten

In de achterliggende rapportage vergelijken we Bronckhorst op een aantal onderdelen met een aantal andere gemeenten uit een bepaalde referentiegroep. Dit doen we door gebruik te maken van de zgn. IV3 gegevens die het CBS uit de gemeentebegroting heeft verzameld in combinatie met een aantal andere indicatoren die ontleend zijn aan de website www.waarstaatjegemeente.nl

1.2 Onderwerpen waarop vergeleken wordt

We vergelijken de gemeente op de volgende onderdelen:

- Rekening 2019 en Begroting 2021;
- Een aantal financiële indicatoren, zoals woonlasten, vermogenspositie en schuldpositie;
- Demografie en onderwijs (bevolkingsopbouw en leerlingenaantallen)
- Sociaal Domein (de mate waarin huishoudens in uw gemeente gebruik maken van voorzieningen in het sociaal domein en de mate van stapeling van voorzieningen, aangevuld met een aantal indicatoren die inzicht geven in het beroep dat gedaan wordt op de jeugdzorg, de participatiewet en de WMO)
- Veiligheid
- Economie

In deze samenvattende rapportage duiden we de belangrijkste conclusies.

1.3 Referentiegroepen op basis van vier indicatoren

Indicatoren

We vergelijken Bronckhorst met het gemiddelde van een referentiegroep, die is samengesteld op basis van de volgende vier indicatoren:

- a. Centrumfunctie
- b. Sociale structuur
- c. Grootteklasse
- d. Mate van stedelijkheid.

gemeente Bronckhorst

De samenstelling van de referentiegroep

De samenstelling van de referentiegroep is als volgt:

- Borsele,
- Bronckhorst,
- Dalfsen,
- De Wolden,
- Dinkelland,
- Hollands Kroon,
- Leudal,
- Neder-Betuwe,
- Tholen

Kenmerken van de referentiegroep

Deze referentiegroep heeft de volgende kenmerken

- Grootteklasse: 20.000 – 50.000
- Sociale structuur: Sterk
- Centrumfunctie: Weinig
- Stedelijkheid: Niet stedelijk

gemeente Bronckhorst

2 Algemeen beeld

2.1 Overzicht op hoofdlijnen

In het onderstaande overzicht hebben we de uitkomsten van de rekening 2019 met elkaar vergeleken. Het betreffen hier de netto saldi op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

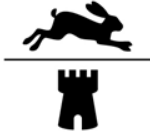
Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Bronckhorst
Algemene Uitkering	1.778	1.450	1.359	1.400
Belastingen	288	235	207	204
Veiligheid	-103	-82	-92	-94
Verkeer en Vervoer	-177	-132	-111	-104
Economische ontwikkeling	2	8	28	-9
Onderwijs	-109	-87	-74	-77
Sport	-64	-59	-50	-29
Cultuur	-97	-52	-35	-40
Openbaar Groen	-79	-82	-79	-90
Sociaal Domein	-1.041	-816	-725	-836
Volksgezondheid	-42	-39	-40	-30
Riolering, Afval, Milieu, Begraven	6	7	3	-6
RO en Wonen	-12	-26	5	-78
Bestuur en Burgerzaken	-89	-93	-91	-98
Overhead	-352	-301	-335	-262
Overige baten en lasten	48	23	20	34
Reserves	44	45	12	115

2.2 Grote algemene reserve, geormerkt voor de strategische investeringsagenda

Bij de PPN van vorig jaar en ook bij de begroting voor 2021 en volgende jaren is uitgebreid stilgestaan bij de omvang van de algemene reserve van Bronckhorst. Qua eigen vermogen is Bronckhorst één van de rijkere gemeenten. Het solvabiliteitspercentage (het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal) ligt net boven de 60%. Het landelijk gemiddelde ligt rond 34%. Er is het voornemen om een substantieel deel van deze reserve in te zetten voor de strategische investeringsagenda.

2.3 Algemeen beeld: De beleidsvrijheid van gemeenten heeft betrekking op circa 15% van de uitgaven

De beleidsvrijheid van gemeenten wordt ingeperkt door factoren als: wet en regelgeving, de mate van financiële vrijheid en de mate waarin verschillen tussen gemeenten maatschappelijk worden geaccepteerd. Studies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) leiden tot de conclusie

gemeente Bronckhorst

dat het deel waarin de gemeenten een eigen beleidsvrijheid hebben circa 15 tot 20% bedraagt van de totale uitgaven. Voor Bronckhorst komt dit neer op een beïnvloedbaar deel van ongeveer € 12 miljoen. Afgezet tegen dit bedrag is een financiële opgave van € 2 miljoen substantieel.

De beleidsvrijheid wil alleen maar zeggen dat de gemeente een eigen afweging heeft om bepaalde uitgaven wel of niet te doen. Dat is niet per definitie hetzelfde als "franje". Het is zeer wel denkbaar dat de gemeente de eigen beleidsruimte gebruikt voor taken die alom als noodzakelijk worden ervaren.

2.4 Woonlasten boven het landelijk gemiddelde

De woonlasten in Bronckhorst liggen boven het landelijk gemiddelde. De cijfers in onderstaand overzicht zijn ontleend aan een publicatie van het Centrum voor Onderzoek naar de Economie van Lagere Overheden (COELO). De hogere lasten worden met name veroorzaakt door de rioolheffing en de OZB. In het woonlastenplaatje is het aandeel van de afvalstoffenheffing lager dan in andere gemeenten. Hierbij is echter een kanttekening op zijn plaats: in Bronckhorst wordt betaald per lediging. Het COELO gaat in zijn berekeningen uit van een standaard aantal ledigingen. Als dat in de betreffende gemeente meer of minder is, dan heeft dat gevolgen voor het woonlastenplaatje.

Vergelijking van de woonlasten in Bronckhorst

Omschrijving	Referentie groep	Bronckhorst
Woonlasten meerpersoonshuishouden	776	793
Onroerende zaakbelasting	305	334
Afvalstoffenheffing	248	181
Rioolheffing	223	278
Woonlasten eenpersoonshuishouden	709	761
Onroerende zaakbelasting	305	334
Afvalstoffenheffing	188	149
Rioolheffing meerpersoonshuishouden	217	278
Gemiddelde WOZ-waarde	257.000	287.000

3 Demografie

3.1 Een sterk vergrijsde bevolking

De demografische druk (het aantal "inactieven" uitgedrukt in een percentage van het aantal "actieven") is in Bronckhorst relatief hoog. Ten opzichte van elke 100 personen in de leeftijd van 20 t/m 64 zijn er 37 personen jonger dan 20 jaar en 48 personen 65 jaar of ouder. Het aantal mensen van 65 jaar en ouder ligt 18% hoger dan het gemiddelde van de referentiegemeenten. Het aantal jongeren (0 tot 19 jarigen) ligt 10% lager dan dat van de referentiegemeenten.

Omschrijving	Referentie groep	Relatief	Bronckhorst	Relatief	Vershil tov Ref. groep
20 t/m 64 jaar	100,0	55,7%	100,0	53,9%	-3,3%
Grijze druk (ten opzichte van 20 t/m 64)	39,5	22,0%	48,5	26,1%	18,6%
Groene druk (ten opzichte van 20 t/m 64)	40,0	22,3%	37,0	19,9%	-10,8%
Totaal	179,5	100,0%	185,5	100,0%	0,0%

4 Sociaal Domein

4.1 Voorzieningen in het Sociaal Domein: in lijn met de demografie

Grofweg kan worden gesteld dat het gebruik van de voorzieningen in het sociaal domein in lijn liggen met de samenstelling van de bevolking. Gemiddeld hebben meer huishoudens een WMO-voorziening dan de referentiegemeenten (circa 12%) en het aantal huishoudens met een voorziening in de Jeugdzorg ligt ongeveer 10% onder het gemiddelde van de referentiegroep.

4.2 De kosten in het sociaal domein wijken echter wél af

Het uitgavenniveau wijkt daar echter wél substantieel van af. Bij de WMO lag het uitgavenniveau in de rekening 2019 38% hoger dan het gemiddelde van de referentiegroep. De kosten voor de Jeugdzorg lagen 9% hoger dan het gemiddelde van de referentiegroep.

gemeente Bronckhorst

Overzicht van de uitgaven voor WMO en Jeugdzorg in bedragen per inwoner

(Cijfers op basis van de jaarrekening 2019)

Omschrijving	Referentie-groep	Bronckhorst	Verschi
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	-41	-35	
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-147	-223	
Totaal WMO	-188	-258	38%
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-239	-270	
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-30	-25	
Totaal Jeugdzorg	-269	-295	9%
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	-1	

4.3 Relatief lage kosten voor het welzijnswerk

In het welzijnswerk scoort Bronckhorst relatief laag. Het uitgavenniveau ligt daar 20 euro per inwoner lager dan dat van het gemiddelde van de referentiegroep. Ook dat is een beeld dat wordt herkend.

5 Overige onderdelen

5.1 Uitgaven voor ruimtelijke ontwikkeling boven het niveau van de referentiegroep

De uitgaven voor het ruimtelijk domein (exclusief de grondexploitaties) liggen in Bronckhorst boven het niveau van de referentiegroep. De ambities in het kader van het kernenbeleid spelen hier een rol bij en ook het relatief lage kostendeckingspercentage voor de bouwleges.

5.2 Uitgaven voor sport onder het niveau van de referentiegroep

De uitgaven voor sport liggen onder het niveau van de referentiegroep. Dit wordt met name veroorzaakt door de kosten van de sportaccommodaties, waarvan het beheer in het verleden is overgedragen aan de verenigingen. Dat zien we terug in de cijfers.

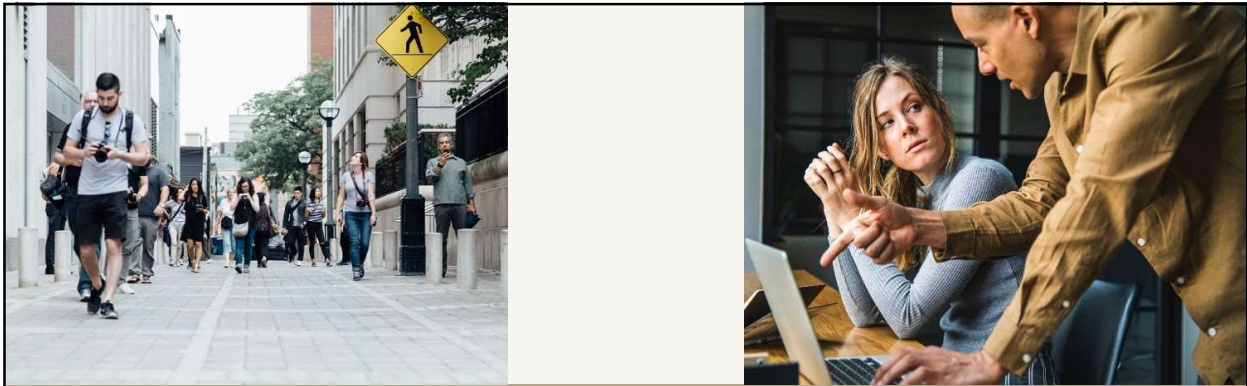
gemeente Bronckhorst

5.3 Lage kosten voor overhead

De kosten voor de overhead zijn relatief laag in Bronckhorst. Het saldo op de overhead ligt € 70 per inwoner lager dan het gemiddelde van de referentiegroep.

6 Begroting 2021

De zeggingskracht van een vergelijking op basis van de begroting is beperkter, omdat het beeld beïnvloed kan worden door de bezuinigingstaakstellingen die nog gerealiseerd moeten worden. Zeker is dat op basis van een vergelijking van de primitieve begrotingen Bronckhorst meer in lijn ligt met de referentiegemeenten. In dat beeld is de eerste begrotingswijziging niet verwerkt. Na verwerking van de eerste begrotingswijziging ligt het beeld bij het sociaal domein meer in lijn met dat van de rekening 2019.

Bijlage: Benchmark Gemeente Bronckhorst

Een quick scan van de gemeente Bronckhorst

Vergelijking op basis van de begroting 2021 en de rekening 2019

BMC

YACHT GROUP

Algemeen beeld

1. Herkenning bij de cijfers. Geen grote verrassingen;
2. Het aandeel van de leeftijdscategorie 65+ is bovengemiddeld (tov landelijk en de referentiegroep);
3. Het aandeel jongeren is gemiddeld (tov landelijk en de referentiegroep);
4. Hoge rioolheffing en relatief lage afvalstoffenheffing (wellicht agv rekenmethodiek Coelo);
5. Beroep op het sociaal domein ligt in lijn met de referentiegroep (lager dan landelijk).

BMC

YACHT GROUP

Algemeen beeld

- 6. Werkloze beroepsbevolking rond het gemiddelde van de referentiegroep. Aantal bijstandsuitkeringen ligt lager.**
- 7. Relatief groot beroep op de WMO.**
- 8. Jeugdzorg ligt rond het gemiddelde**
- 9. Welvarende bevolking**

Algemeen beeld bij de rekening 2019

- 1. Rekening 2019: Sociaal Domein (stolp) ligt boven het gemiddelde van de referentiegroep: ca. 100 euro per inwoner**
- 2. Bijstand en Participatie: WSW ligt netto hoger dan het gemiddelde: ca. 30 euro per inwoner**
- 3. Welzijn en wijkteams: ca. 20 euro per inwoner lager dan het gemiddelde**
- 4. WMO: Circa 70 euro per inwoner boven het gemiddelde**
- 5. Jeugdzorg: Circa 25 euro per inwoner boven het gemiddelde**

Algemeen beeld bij de rekening 2019

6. **Relatief hoge kosten (lage kostendekking) voor bouwen en wonen: circa 30 euro per inwoner**
7. **Lagere kosten voor overhead dan gemiddeld (ruim 70 euro per inwoner)**
8. **Relatief lage lasten voor sportaccomodaties (20 euro per inwoner)**
9. **Relatief hoge kosten voor ruimtelijke ontwikkeling: circa 25 euro per inwoner**

Algemeen beeld bij de rekening 2019

10. **Bij de beleidsterreinen die het meest beïnvloedbaar zijn geeft Bronckhorst relatief weinig uit aan het cluster cultuur en ontspanning en relatief veel aan het cluster infrastructuur en gebiedsontwikkeling**

Wat valt op in de begroting 2021 t.o.v. rekening 2019

1. **Sociaal Domein ligt veel meer in lijn met de referentiegroep (15 euro hoger in 2021 t.o.v. 100 euro hoger in 2019)**
2. **Kosten voor de Jeugdzorg liggen in 2021 25 euro onder het gemiddelde (was in 2019 25 euro boven het gemiddelde)**
3. **Hierin is de doorwerking uit 2020 nog niet verwerkt**
4. **Wonen en Bouwen ligt meer in lijn met de referentiegroep dan in de rekening 2019**

BMC
YACHT GROUP

Opzet

BMC
YACHT GROUP

Vergelijking met andere gemeenten

Vergelijking met andere gemeenten

In deze rapportage vergelijken we uw gemeente op een aantal onderdelen met een aantal andere gemeenten uit een bepaalde referentiegroep. Op deze manier kunt u zien in hoeverre uw gemeente afwijkt van andere gemeenten.

Behulpzaam bij een de start van een heroverweging

Deze quick scan kan voor uw gemeente behulpzaam bij de start van een heroverwegingstraject of een bezuinigingstraject. Het geeft mede inzicht in de vraag welke zoekrichtingen het meest kansrijk zijn om bij te dragen aan het tot stand brengen van een sluitende meerjarenbegroting.

IV3 en andere indicatoren

In deze quick scan combineren we de gegevens uit de verschillende gemeentebegrotingen met andere indicatoren.

Onderwerpen waarop vergeleken wordt

We vergelijken uw gemeente op de volgende onderdelen:

- Rekening 2019 en Begroting 2021;
- Een aantal financiële indicatoren, zoals woonlasten, vermogenspositie en schuldpositie;
- Demografie en onderwijs (bevolkingsopbouw en leerlingenaantallen)
- Sociaal Domein (de mate waarin huishoudens in uw gemeente gebruik maken van voorzieningen in het sociaal domein en de mate van stapeling van voorzieningen, aangevuld met een aantal indicatoren die inzicht geven in het beroep dat gedaan wordt op de jeugdzorg, de participatiewet en de WMO)
- Veiligheid
- Economie

Referentiegroepen

Referentiegroepen als vergelijkingsmateriaal

We hanteren een aantal referentiegroepen. Uw gemeente kan worden vergeleken met een aantal gemeenten. Standaard wordt uw gemeente vergeleken met de referentiegroep waar uw gemeente deel van uitmaakt.

Referentiegroepen op maat

De ene gemeente is de andere niet. Dat is de reden waarom we kiezen voor referentiegroepen op maat. Op deze manier kunt u uw gemeente vergelijken met gemeenten die echt vergelijkbaar zijn.

Referentiegroepen op basis van vier indicatoren

De referentiegroep zijn samengesteld op basis van de volgende vier indicatoren:

- a. Centrumfunctie
- b. Sociale structuur
- c. Grootteklasse
- d. Mate van stedelijkheid.

Op de volgende pagina geven we aan hoe de indeling van de vier referentiegroepen is vormgegeven.

Indeling van de referentiegroepen

Sociale structuur

- a. Goed
- b. Redelijk
- c. Matig
- d. Zwak

Centrumfunctie

- a. Sterk
- b. Redelijk
- c. Weinig
- d. Zonder

Grootteklasse

- a. Waddeneilanden
- b. Kleiner dan 10.000 inwoners
- c. 10.001 tot 20.000 inwoners
- d. 20.001 tot 50.000 inwoners
- e. 50.001 tot 100.000 inwoners
- f. 100.000+ exclusief G4
- g. G4-gemeenten

De mate van stedelijkheid

- a. Zeer sterk stedelijk
- b. Sterk stedelijk
- c. Matig stedelijk
- d. Weinig stedelijk
- e. Niet stedelijk

BMC
YACHT GROUP

De financiële verschillen ten opzichte van de referentiegroep

BMC
YACHT GROUP

De referentiegroep

- Borsele, Bronckhorst, Dalfsen, De Wolden, Dinkelland, Hollands Kroon, Leudal, Neder-Betuwe, Tholen
- Grootteklasse: 20.000 – 50.000
- Sociale structuur: Sterk
- Centrumfunctie: Weinig
- Stedelijkheid: Niet stedelijk

Enkele kerngegevens (obv jaarrekening 2019)

Omschrijving	Nederland	20.000 tot 50.000	Referentie-groep	Bronckhorst
Totale lasten	66.4 miljard	18. 4 miljard	728 miljoen	82 miljoen
Aantal gemeenten	355	189	9	1
Inwoners	17.3 miljoen	6.1 miljoen	271.000	36.219
Omgevingsadressendichtheid (gemiddeld aantal adressen per km2)	1.940	NB	403	372

Indicatoren voor de verschillende beleidsterreinen

BMC
YACHT GROUP

Ratio's: Woonlasten

Omschrijving	Nederland	Groote klasse	Referentie groep	Bronckhorst
Woonlasten meerpersoonshuishouden (2020)	773	793	776	793
Onroerende zaakbelasting	291	314	305	334
Afvalstoffenheffing	286	263	248	181
Rioolheffing	196	216	223	278
Woonlasten eenpersoonshuishouden	700	715	709	761
Onroerende zaakbelasting	290	314	305	334
Afvalstoffenheffing	226	208	188	149
Rioolheffing meerspersoonshuishouden	184	193	217	278
Gemiddelde WOZ-waarde	270.000	279.000	257.000	287.000

BMC
YACHT GROUP

Balansratio's en demografie

Omschrijving	Nederland	Grootte klasse	Referentie groep	Bronckhorst
Solvabiliteitsratio (2019)	33,2	33,0	45,2	62,0
Uitleenquote	8,2	7,8	6,3	2,6
Netto schuldquote	60,4	48,8	25,0	3,4
Voorraadquote	9,4	12,6	7,7	1,4
Demografische druk (2020)	70,0%	78,2%	79,5%	85,5%
Grijze druk (ten opzichte van 20 t/m 64)	33,1%	39,4%	39,5%	48,5%
Groene druk (ten opzichte van 20 t/m 64)	36,9%	38,8%	40,0%	37,0%
Gemiddelde leeftijd	42,2	43,8	43,7	46,9

Ratio's Onderwijs en Veiligheid

Omschrijving	Nederland	Grootte klasse	Referentie groep	Bronckhorst
Leerlingen basisonderwijs per 1.000 inw.	80,8	80,1	78,8	65,2
Misdrijven: Vernielingen tegen de openbare orde (per 10.000 inw)	62,79	47,31	31,22	28,44
Gewelds- en seksuele misdrijven (per 10.000 inwoners)	49,24	35,36	23,67	12,70
Verkeersmisdrijven (per 10.000 inw)	70,45	57,20	43,35	33,41

Ratio's Sociaal Domein

Omschrijving	Nederland	Groote klasse	Referentie groep	Bronckhorst
Huishoudens zonder voorz. in het Sociaal Domein	79,4%	80,3%	82,1%	81,5%
Huishoudens met 1 voorziening in het SD	8,6%	8,3%	7,5%	7,3%
Huishoudens met 2 voorzieningen in het SD	5,0%	4,8%	4,5%	4,4%
Huishoudens met 3 voorzieningen in het SD	2,6%	2,5%	2,2%	2,3%
Huishoudens met 4 voorzieningen in het SD	1,6%	1,5%	1,4%	1,6%
Huishoudens met 5 voorzieningen in het SD	1,0%	0,9%	0,8%	0,9%
Huishoudens met 6 of meer voorz. in het SD	1,8%	1,7%	1,6%	1,9%

BMC
YACHT GROUP

Ratio's Sociaal Domein

Omschrijving	Nederland	Groote klasse	Referentie groep	Bronckhorst
Personen met een bijstandsuitkering (per 1.000 inwoners van 18 jr en ouder)	38,2	25,1	15,9	14,1
Huishoudens met een voorz. In het Sociaal Domein (per 1.000 huishoudens)	207	198	180	185
Alleen Participatiewet	46	32	21	20
Alleen WMO	101	110	105	118
Alleen Jeugd	34	37	39	34
Gecombineerd	26	19	15	13
Jongeren met Jeugdhulp (per doelgroep)	12,3%	12,0%	11,9%	11,3%
Waarvan Jeugdhulp met verblijf	10,4%	10,4%	10,4%	10,2%

BMC
YACHT GROUP

Ratio's Economie

Omschrijving	Nederland	Groote klasse	Referentie groep	Bronckhorst
Werkloze beroepsbevolking	3,4%	2,9%	2,4%	2,3%
Aantal banen per 1.000 inwoners (15-64 jaar)	792,1	702,4	665,5	657,4
Functiemenging (verhouding wonen – werken) (0 = alleen wonen; 100= alleen werken)	53,2	49,9	49,4	47,3
Huishoudens met een laag inkomen (Aandeel dat deel uit maakt van de laagste 40% groep (landelijk))	40%	35%	31%	32%
Huishoudens met een hoog inkomen (Aandeel dat deel uitmaakt van de hoogste 20% groep (landelijk))	20%	22%	23%	23%

BMC
YACHT GROUP

De onderlinge verschillen op hoofdlijnen op basis van de Rekening 2019

BMC
YACHT GROUP

De verschillen op hoofdlijnen

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Bronckhorst
Algemene Uitkering	1.778	1.450	1.359	1.400
Belastingen	288	235	207	204
Veiligheid	-103	-82	-92	-94
Verkeer en Vervoer	-177	-132	-111	-104
Economische ontwikkeling	2	8	28	-9
Onderwijs	-109	-87	-74	-77
Sport	-64	-59	-50	-29
Cultuur	-97	-52	-35	-40

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner. Baten en lasten op het betreffende taakveld zijn gesaldeerd. Het gaat hier dus om de netto-baten / netto-lasten per taakveld.

De verschillen ten opzichte van elkaar

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Bronckhorst
Openbaar Groen	-79	-82	-79	-90
Sociaal Domein	-1.041	-816	-725	-836
Volksgesondheid	-42	-39	-40	-30
Riolering, Afval, Milieu, Begraven	6	7	3	-6
RO en Wonen	-12	-26	5	-78
Bestuur en Burgerzaken	-89	-93	-91	-98
Overhead	-352	-301	-335	-262
Overige baten en lasten	48	23	20	34
Reserves	44	45	12	115

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner. Baten en lasten op het betreffende taakveld zijn gesaldeerd. Het gaat hier dus om de netto-baten / netto-lasten per taakveld.

Belastingen

Omschrijving	Nederland	Groote- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
0.61 OZB woningen	120	126	116	130
0.62 OZB niet-woningen	108	77	82	64
0.63 Parkeerbelasting	41	10	0	0
0.64 Belastingen overig	20	23	9	10
Totaal	288	235	207	204

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner

Heffingen

Omschrijving	Nederland	Groote- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
7.2 Riolering lasten	-80	-82	-83	-91
7.2 Riolering baten	101	106	109	125
Saldo	20	24	26	34
7.3 Afval lasten	-108	-100	-91	-83
7.3 Afval baten	128	114	104	82
Saldo	20	15	13	-1
7.5 Begraven lasten	-9	-10	-10	-12
7.5 Begraven baten	8	9	10	13
Saldo	-1	-1	0	1
7.4 Mileubeheer (saldo)	-34	-31	-37	-40

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

Veiligheid

Omschrijving	Nederland	Groote- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-67	-61	-72	-72
1.2 Openbare orde en veiligheid	-36	-22	-20	-22
Totaal	-103	-82	-92	-94

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner. Afwijkingen van meer dan 15% zijn gekleurd weergegeven.

Verkeer en vervoer

Omschrijving	Nederland	Groote- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
2.1 Verkeer en vervoer	-148	-121	-110	-102
2.2 Parkeren	-12	-6	0	-1
2.3 Recreatieve havens	0	-1	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	-6	-3	-1	0
2.5 Openbaar vervoer	-11	-1	0	-1
Totaal	-177	-132	-111	-104

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

Economie

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Bronckhorst
3.1 Economische ontwikkeling	-13	-9	-4	13
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6	9	30	-9
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-3	-1	-2	-2
3.4 Economische promotie (lasten)	12	9	8	11
3.4 Economische promotie (baten)	24	19	12	0
Saldo	12	9	4	-11
Totaal	2	8	28	-9

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

Onderwijs

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Bronckhorst
4.1 Openbaar basisonderwijs	-2	-3	-3	-1
4.2 Onderwijshuisvesting	-67	-51	-35	-37
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-40	-33	-36	-38
Totaal	-109	-87	-74	-77

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

Sport, cultuur en media

Omschrijving	Nederland	Groote-klasse	Referentie-groep	Bronckhorst
5.1 Sportbeleid en activering	-18	-13	-10	-7
5.2 Sportaccommodaties	-46	-46	-41	-22
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproduct..	-51	-23	-10	-5
5.4 Musea	-17	-5	-2	0
5.5 Cultureel erfgoed	-5	-5	-5	-13
5.6 Media	-24	-19	-17	-22
Totaal	-161	-111	-86	-69

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

Burgerparticipatie en wijkteams

Omschrijving	Nederland	Groote-klasse	Referentie-groep	Bronckhorst
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-108	-87	-62	-43
6.2 Wijkteams	-57	-46	-46	-42

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

Inkomensregelingen en participatie

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Bronckhorst
6.3 Inkomensregelingen (lasten)	-456	-294	-194	-167
6.3 Inkomensregelingen (baten)	362	225	157	135
6.3 Inkomensregelingen (saldo)	-94	-69	-37	-32
6.4 Begeleide participatie	-126	-130	-103	-133
6.5 Arbeidsparticipatie	-49	-29	-20	-33

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner

WMO, maatwerkdienstverlening en geëscaleerde zorg

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Bronckhorst
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	-39	-40	-41	-35
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-177	-160	-147	-223
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-228	-221	-239	-270
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-123	0	0	-1
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-40	-35	-30	-25

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

Ruimtelijke ordening en wonen

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Bronckhorst
8.1 Ruimtelijke ordening (saldo)	-22	-24	-25	-51
8.2 Grondexploitatie (lasten)	-157	-129	-86	10
8.2 Grondexploitatie (baten)	187	140	112	-7
Saldo	30	11	26	3
8.3 Wonen en bouwen (lasten)	-73	-52	-41	-62
8.3 Wonen en bouwen (baten)	52	39	45	32
Saldo	-21	-13	4	-30

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

BMC
YACHT GROUP

Opbouw Algemene uitkering

BMC
YACHT GROUP

Opbouw Algemene uitkering

Omschrijving	Nederland (ex. G4 /art. 12)	Groote-klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
Waarde woningen eigenaar	-81	-83	-75	-85
Waarde niet woningen gebruiker	-19	-18	-20	-16
Waarde niet woningen eigenaar	-25	-24	-28	-24
Inwoners	259	259	259	259
Kernen met meer dan 500 adressen	7	11	19	16
Belastingcapaciteit niet-woningen eig.	10	9	11	10
Inwoners jonger dan 20 jaar	228	229	235	208
Inwoners ouder dan 64 jaar	33	35	35	41
Inwoners tussen 75 en 85 jaar	3	3	3	3
Lage inkomens	7	6	6	6
Lage inkomens (drempel)	98	88	79	82
Bijstandsontvangers	70	52	35	33
Uitkeringsontvangers	10	9	7	7
Minderheden	32	20	7	6
Minderheden (drempel)	0	0	0	0
Eenouderhuishoudens	42	38	30	28
Huishoudens	68	66	63	64
Klantenpotentieel lokaal	73	68	62	59
Klantenpotentieel regionaal	32	17	8	7

Opbouw Algemene Uitkering

Omschrijving	Nederland (ex. G4 /art. 12)	Groote-klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
Leerlingen VSO	8	5	2	0
Leerlingen VO	26	22	10	5
Achterstandsleerlingen (drempel)	0	0	0	0
Extra groei jongeren	0	0	0	0
Extra groei leerlingen VO	0	1	0	0
Oppervlakte land	15	21	42	52
Oppervlakte land x bodemfactor	10	14	29	34
Oppervlakte binnenwater	1	1	1	0
Oppervlakte buitenwater	1	1	3	0
Oppervlak bebouwing	7	8	11	12
Oppervlak beb. woonkern x bodemfactor	28	30	31	26
Oppervlak beb. buitengeb. x bodemfactor	5	6	14	18
Woonruimten	43	42	40	42
Woonruimten x bodemfactor	41	40	38	38
Historische kern (kleiner dan 40 ha.)	1	1	0	0
Historische kern (groter dan 40 ha.)	0	0	0	0
Historische kern (groter dan 64 ha.)	1	0	0	0
Historische waterweg	1	1	0	0

Opbouw Algemene Uitkering

Omschrijving	Nederland (ex. G4 /art. 12)	Grootte-klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
Bewoonde oorden 1930	3	2	0	0
Bewoonde oorden historische kern	4	2	0	0
ISV A	0	0	0	0
ISV B	0	0	0	0
OAD x woonruimten / 1000	66	45	17	17
OAD drempel	0	0	0	0
Oeverlengte x factor bodem	1	2	2	2
dichtheidsfactor	7	6	2	1
Kernen	3	5	8	10
Kernen x bodemfactor buitengebied	6	8	14	16
Bedrijfsvestigingen	13	13	14	16
Vast bedrag	10	12	13	11
Vast bedrag Amsterdam	0	0	0	0
Vast bedrag Rotterdam	0	0	0	0
Vast bedrag Den Haag	0	0	0	0
Vast bedrag Utrecht	0	0	0	0

BMC
YACHT GROUP

Opbouw Algemene Uitkering

Omschrijving	Nederland (ex. G4 /art. 12)	Grootte-klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
Vast bedrag Baarle Nassau	0	0	0	0
Vast bedrag Waddengemeenten	0	0	0	0
Inwoners waddengemeenten < 2.500	0	0	0	0
Inwoners waddengemeenten 2501 - 7500	0	0	0	0
Inwoners waddengemeenten > 7501	0	0	0	0
Loonkostensubsidie	3	3	2	4
Eenpersoonshuishoudens	13	11	10	10
Oppervlak bebouwing woonkernen	19	21	22	19
Oppervlak bebouwing buitengebied	6	8	17	23
jeugdigen in gezinnen met armoederisico	9	7	6	5
basisleerlingen_gewicht_03	-8	-8	-10	-6
basisleerlingen_gewicht_12	-11	-9	-6	-3
gemiddeld gestandaardiseerd inkomen huishouden	-58	-59	-55	-58
gemiddeld gestandaardiseerd inkomen hh kinderen	-55	-56	-54	-50
ouders psychisch medicijngebruik	44	41	37	26
eenouderh_meer_kinderen	24	21	18	17
gezinnen met bijstand	6	5	3	3
eenouderhuishoudens bijstand	14	10	6	5
bijstandsontvangers	87	83	74	74
wajongeren	20	19	16	16

BMC
YACHT GROUP

Opbouw Algemene Uitkering

Omschrijving	Nederland (ex. G4 /art. 12)	Grootte-klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
medicijngebruik met drempel	96	101	96	119
re-integratie klassiek	25	15	6	4
inwoners_kl_65_jaar	5	5	5	5
inwoners_65_75_jaar	0	0	0	0
inwoners_gr_85_jaar	0	0	0	0
eenpersoonshh_65_75_jaar	1	1	1	1
eenpersoonshh_75_85_jaar	2	2	2	3
eenpersoonshh_gr_85_jaar	2	2	2	3
huishoudens met laag inkomen 65 - 75 jaar	3	3	2	3
huishoudens met laag inkomen 75 - 85 jaar	7	7	6	7
huishoudens met laag inkomen > 85 jaar	4	4	4	5
gemiddeld gestandaardiseerd inkomen 65 - 75 jaar	6	6	6	7
gemiddeld gestand. inkomen 75 - 85 jaar	14	15	15	18
gemiddeld gestandaard. inkomen > 85 jaar	9	10	10	12
bedden	2	2	0	0

BMC
YACHT GROUP

Opbouw Algemene Uitkering

Omschrijving	Nederland (ex. G4 /art. 12)	Grootte-klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
Herindeling	2	2	0	0
Suppletie-uitkeringen	0	0	0	1
Art. 12	1	0	0	0
Sociaal domein	0	0	0	0
Integratie-uitkeringen	247	147	124	171
Decentralisatie-uitkeringen	47	19	19	15
G4 / Artikel 12 / verschil rekening 2019	94			
Vershil ten opzichte van rekening 2019		-63	-52	-63
Totaal 2019	1.825	1.450	1.359	1.400

BMC
YACHT GROUP

Analyse van mate van beïnvloedbaarheid

BMC
YACHT GROUP

Wat bepaalt de beleidsvrijheid van gemeentelijke taken? (ROB 2019)

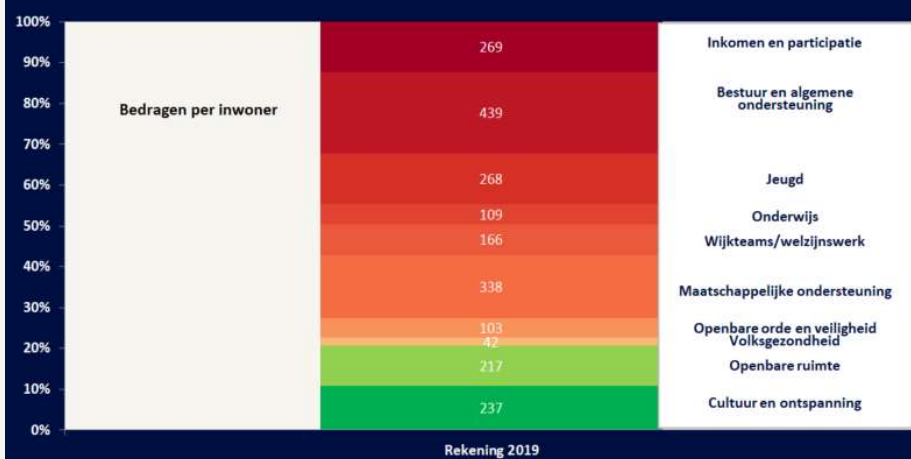
- **Wet- en regelgeving**
- **Maatschappelijke acceptatie van verschillen**
- **Financiële vrijheid**

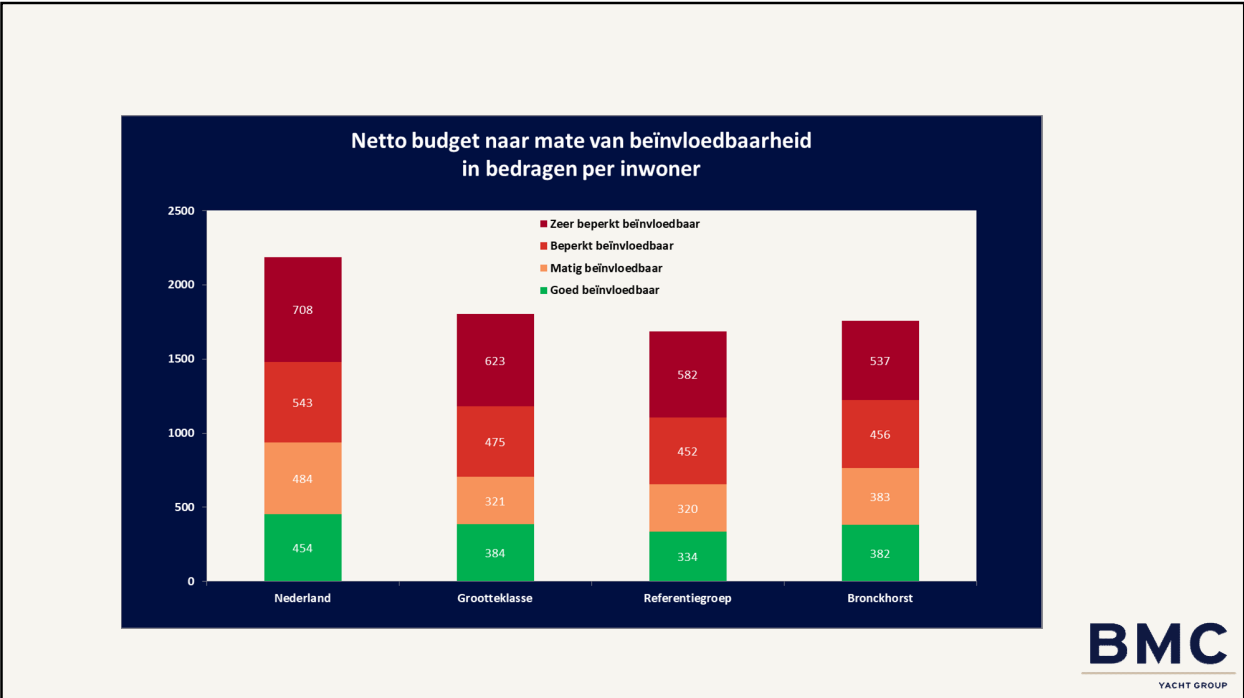
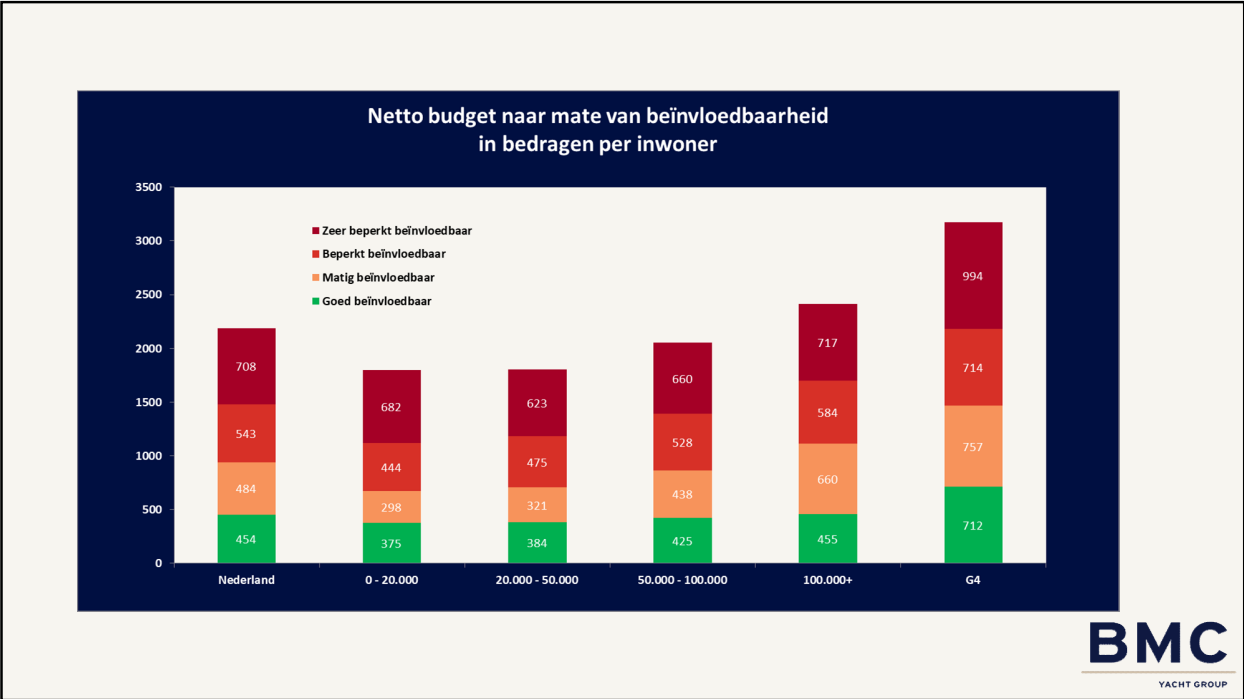
BMC
YACHT GROUP

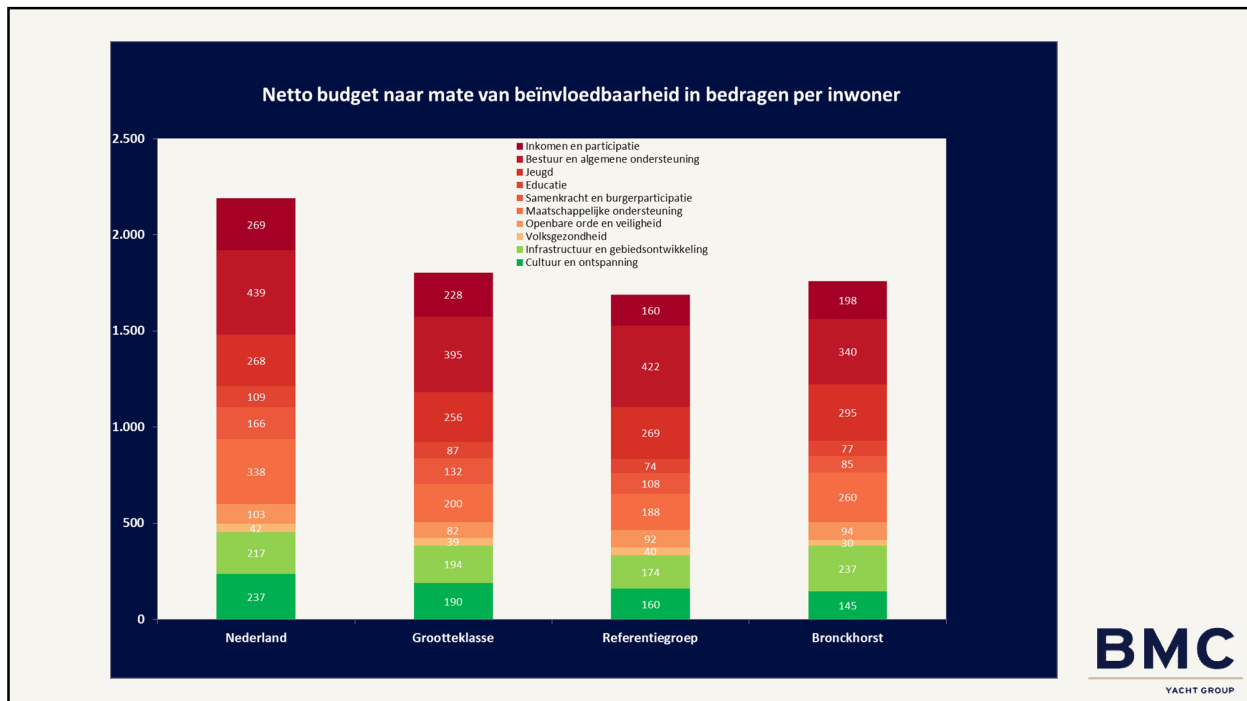
Een indeling naar mate van beleidsvrijheid (ROB 2019)

Beleidssterrein	Indicatieve score
Inkomen en participatie	2
Bestuur en organisatie	2
Jeugdzorg	3
Onderwijs / educatie	3
Wijkteams en welzijnswerk	3
WMO & opvangvoorzieningen	4
Openbare orde en veiligheid	4
Volksgezondheid	4
Openbare ruimte (infrastructuur en geb. ontwikkeling)	7
Cultuur, sport en recreatie	9

Aandeel van de netto uitgaven in de algemene middelen naar mate van beïnvloedbaarheid

De onderlinge verschillen op hoofdlijnen op basis van de Begroting 2021

BMC

YACHT GROUP

De verschillen op hoofdlijnen

Omschrijving	Nederland	Groote- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
Algemene Uitkering	1.841	1.557	1.456	1.488
Belastingen	303	255	226	211
Veiligheid	-110	-90	-99	-91
Verkeer en Vervoer	-187	-147	-123	-141
Economische ontwikkeling	-4	0	-11	-31
Onderwijs	-112	-92	-82	-78
Sport	-66	-59	-52	-39
Cultuur	-96	-52	-37	-35

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner. Baten en lasten op het betreffende taakveld zijn gesaldeerd. Het gaat hier dus om de netto-baten / netto-lasten per taakveld.

De verschillen ten opzichte van elkaar

Omschrijving	Nederland	Groote- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
Openbaar Groen	-86	-87	-77	-82
Sociaal Domein	-1.061	-859	-735	-750
Volksgezondheid	-46	-43	-44	-33
Riolering, Afval, Milieu, Begraven	12	13	10	18
RO en Wonen	-26	-45	-32	-74
Bestuur en Burgerzaken	-75	-80	-77	-77
Overhead	-363	-317	-368	-270
Overige baten en lasten	9	8	-1	-50
Reserves	65	38	46	35

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner. Baten en lasten op het betreffende taakveld zijn gesaldeerd. Het gaat hier dus om de netto-baten / netto-lasten per taakveld.

Belastingen

Omschrijving	Nederland	Groote- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
0.61 OZB woningen	131	139	123	132
0.62 OZB niet-woningen	114	86	93	67
0.63 Parkeerbelasting	41	10	0	0
0.64 Belastingen overig	17	19	10	11
Totaal	303	255	226	211

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner

Heffingen

Omschrijving	Nederland	Groote- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
7.2 Riolering lasten	-81	-83	-76	-104
7.2 Riolering baten	103	109	107	131
Saldo	22	26	31	28
7.3 Afval lasten	-113	-104	-94	-109
7.3 Afval baten	141	127	114	138
Saldo	29	24	20	29
7.5 Begraven lasten	-9	-10	-10	-15
7.5 Begraven baten	8	8	10	15
Saldo	-1	-1	0	0
7.4 Mileubeheer (saldo)	-38	-36	-41	-39

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

Veiligheid

Omschrijving	Nederland	Groote- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-72	-66	-78	-74
1.2 Openbare orde en veiligheid	-38	-24	-21	-17
Totaal	-110	-90	-99	-91

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner. Afwijkingen van meer dan 15% zijn gekleurd weergegeven.

Verkeer en vervoer

Omschrijving	Nederland	Groote- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
2.1 Verkeer en vervoer	-162	-134	-121	-140
2.2 Parkeren	-14	-6	0	-1
2.3 Recreatieve havens	-1	-1	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	-6	-4	-1	0
2.5 Openbaar vervoer	-5	-2	0	-1
Totaal	-187	-147	-123	-141

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

Economie

Omschrijving	Nederland	Groote- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
3.1 Economische ontwikkeling	-16	-11	-8	-15
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1	1	-3	-4
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-3	-2	-3	-2
3.4 Economische promotie (lasten)	11	9	8	11
3.4 Economische promotie (baten)	25	20	12	0
Saldo	14	11	3	-10
Totaal	-4	0	-11	-31

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

Onderwijs

Omschrijving	Nederland	Groote- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
4.1 Openbaar basisonderwijs	-3	-3	-3	-1
4.2 Onderwijshuisvesting	-66	-53	-39	-38
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-43	-36	-40	-39
Totaal	-112	-92	-82	-78

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

Sport, cultuur en media

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Bronckhorst
5.1 Sportbeleid en activering	-20	-14	-13	-17
5.2 Sportaccommodaties	-46	-46	-39	-22
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproduct..	-47	-23	-12	-6
5.4 Musea	-19	-5	-3	-1
5.5 Cultureel erfgoed	-5	-4	-5	-12
5.6 Media	-25	-20	-17	-18
Totaal	-162	-111	-89	-75

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

Burgerparticipatie en wijkteams

Omschrijving	Nederland	Grootte-klasse	Referentie-groep	Bronckhorst
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-111	-89	-66	-55
6.2 Wijkteams	-59	-48	-51	-40

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

Inkomensregelingen en participatie

Omschrijving	Nederland	Groote- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
6.3 Inkomensregelingen (lasten)	-458	-312	-198	-183
6.3 Inkomensregelingen (baten)	353	235	156	150
6.3 Inkomensregelingen (saldo)	-105	-77	-43	-33
6.4 Begeleide participatie	-124	-128	-98	-113
6.5 Arbeidsparticipatie	-50	-30	-21	-26

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner

WMO, maatwerkdienstverlening en geëscaleerde zorg

Omschrijving	Nederland	Groote- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	-42	-42	-33	-37
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-184	-173	-156	-202
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-231	-228	-242	-213
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-117	-12	-3	-3
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-38	-32	-23	-28

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.

Ruimtelijke ordening en wonen

Omschrijving	Nederland	Grootte- klasse	Referentie- groep	Bronckhorst
8.1 Ruimtelijke ordening (saldo)	-26	-28	-28	-55
8.2 Grondexploitatie (lasten)	-179	-118	-42	-1
8.2 Grondexploitatie (baten)	205	121	45	0
Saldo	26	3	4	0
8.3 Wonen en bouwen (lasten)	-68	-51	-35	-54
8.3 Wonen en bouwen (baten)	42	31	28	36
Saldo	-26	-20	-7	-19

Dit overzicht betreft een vergelijking op (clusters van) taakvelden in bedragen per inwoner.